

GRAMMATICA

LATINA, ad artium methodum, discen-
tium statum, & unius anni studium, è Grā-
maticorum cornucopiæ, præcipue *Ioh. Des-*
pauterij & Linacri commode concinna-
ta, operâ *R. Williamsoni* Cuprensis.

In gratiam juventutis studiosæ, præsertim
gentis suæ, jam tertio limata.

Lib. Biblioth. Edinensis
Horat.

*Quicquid præcipies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.*

Ms. A. 1

SVFFRAGIA

Peritorum aliquot in magna Britannia grammaticorum de hac pædagogia linguæ latinæ.

Cuiq; artista in sua arte credendum.

Grammaticam hanc a M. *Williamsono* editam perlegi, & quodcum ipsius authoris pace & veniâ permissum est, liberè recensui. In ea methodum probo, & si quid iudicii mei calculus valeat brevitem & perspicuitatem laudo, aliisq; quas videre contigit præfero.

Thomas Farnabius, Scholarcha Londini,

Hic suffragio meum adiicio calculum, operisq; brevitem cuncta perspicuitate coniunctam, omnibus in Latinæ linguæ primordiis versantibus, apprimè utilem fore mihi persuadeo.

Io. Turing. Ludimagister ibid,

Epitomen hanc grammaticalem perlegi, quam comperi summâ fide de collectam, non minore diligentia elaboratam, summo quoque ingenii acumine ac iudicio digestam, in maximum tironum, immo ipsorum Ludimagistrorum emolumentum editam.

Hen. Bonner, Scholarcha ibid.

R. *Williamsoni* Grammatica latina, si quid ego iudicare possum, succincta brevitate, præceptorum perspicuitate & copiâ, studiose inventuti grata & perutilis futura est.

Tho. Crafordius, Scholarcha Edinburg,

En ego infra subscribens scholæ Perthanæ Moderator, agnosco ingenioq; testorq; hanc pædagogiam linguæ latinæ, summo iudicio, diligentia fideq; collectâ, nec minori labore sumptuq; tertio iam lunatam ordinis vero claritate, præceptorum catholicorum luminumq; methodicorum, i. definitionum, divisionum, proprietatum & exemplorum perspicuitate, omnibus quas hætenus mihi videre contigit, antehærendâ & a discipulis ac docentibus fructuosè discendam & docendam profiteor,

Io. Durward.

Accedo his, qui ante me sententias dixerunt de hac *Williamsoni* pædagogia: quæ vero de arte versificatoria, deq; figuris conscripsit, hæc demum meo quidem iudicio eiusmodi sunt, ut mentiar, si quicquam in eo genere limatius, perfectius, aut diligentius legerim.

M. Gu. Walesius Scholarcha Glasgvanus.

Grammaticam hanc perlegi: in ea perspicuam methodum cum breuitate coniunctam deprehendi: eaq; (pro iudicii mei modulo) tironum captui abunde satisfactum censeo.

Da. Willams, Sterlinensis scholæ præfectus.

Hanc Grammaticæ latinæ pædagogiam a *Ro. Williamson* limatam perlegi: quam summa solertiâ, & ingenii acumine conscriptam comperi: quæ bene perspecta & ediscita, meo quidem iudicio, non parum emolumenti, iuventuti nostræ allatura sit, in cursu ipsorum grammaticali solide & prompte promovendo.

M. A. Rindens, scholæ Lichcuenfis Curator.

Hanc Grammaticam legi, perlegi, & perpendi: eamq; facillimam, & iuventuti in Latina lingua erudiendæ vtilissimam fore assero.

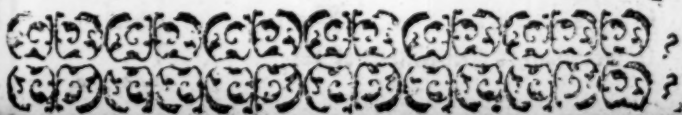
Da. Riddams, Fermiloduni ludimagister.

HAS *Williamsoni* lucubrationes grammaticales magnopere laudo & approbo, tanquam puerorum captui accommodatissime attemperatas: ut probatissimorum Grammatices latinæ professorum suffragia (quibus meum affigere haud dubitarem) testantur & obsequant.

M. Tho. Christus, Bruntlandiæ Scholarcha.

M. *Ro. Williamsoni* opusculum hoc grammaticum dilucidum atq; concinnum existimo; quodq; iuventuti nostræ Scoticanæ pervtile futurum sit confido: idq; Deum Opt. Max. seruis votis exopto.

M. Samuel Tulideff, scholæ Culrosianæ Moderator.

Encomiastica in eandem.

Questus Apollo diu primas involvier artes
Nubibus obscuris, sed mage Grammaticam.
Luce nitere ipsas modo clarâ gaudet Apollo;
Limanti dolet hanc præmia nullâ dari.
Hoc mercedis erit saltem, nec centuriarum
Nec tu grammaticas subvereare tribus:
Te liber, alloquimur, cui Willamsonus habere
Videlarum genium dexteritate dedit.

M. Io. Bolius, *verbi Dei administer.*

Aliud.

Vade libelle Scholis trivialibus utilis hospes:
Antoniam nostras cito perdocture loquelam:
Si brevitatis, methodus, præceptio plenaq; plana
Perpoliunt artem; per te limatior est hæc,
Aptior ingenijs, Muenis rudiumq; juvandis.
Eximio fructu, minimo sudore terenda:
Vnde vigebit eam laus perficientis ad unguem,
Authoremq; canent studiosi in sæcla nepotes.

M. Pa. Sibaldus, Cuprensis.

Libelli Sphinx,

Seu obscuritas unica ipsi restans verificans hoc
Axioma, *Dimidium plus toto.*

Dimidio ex binis minor unâ partibus extans;
Terna parte tamen major utraq; fore
Comperiar me met perdocto & rite docenti:
Sit pueris fructus, laus studijq; Deo.

Præ

POTENTISS. MONARCHÆ
CAROLI. I. *Magna Britannia, Franciæ,
Hybernia Regis, fidei Christianæ
Defensoris Primarij.*

Regiæ Maj. & Tutelæ

Humillime Padagogiam hanc dicat Author.

Magne Britannigenum Rector, decus Aonidumq;
Centenis Proavis & septem Regibus orte!

Ordinis ad leges, studium simul vnus anni,
Ad rudium captum facili breuitate politam,
Grammaticam nostram dignare favore tueri
Compertam doctis studiolorum profore turbæ.

AD REV. & HON.
Rectores Ecclesiæ, Reipub. & Scholarum
Civitatis EDINBURGI.

Authoris Supplicatio.

Metropolis patrie, popularis suscipe vestri
Grammaticam, sudore diu sumptuq. politam;
Perspicuâ, doctis, facili et brevitate probatam;
Muneris exigui specimen, sed mentis amica
Scotigenis pueris monumentum in signe futurum,
Adspirante Deo primæ arti sic repolita,
Suffragiisq. datis vestro applaudente favore.

Prefatio.

QUod Fero Vobis (solertes instituendi puerorum Praeceptores populares) ipsisq; artem Grammaticam Latinam: ubi quid a me praestitum sit, vestro cum hac pedatride col-
luctantium candido iudicio relinquens, hac pauca pra-
sario opera pretium erit: & primò me nihil hic in praeceptis, & or-
dine ea tradendi recepto immutasse; nisi cogente ordinationis le-
gitima in logicis praescripta necessitate, filum; praeciendi tempe-
rante, partim artis huiusce conditione ad obiectum (vt omnis in-
strumenti) & discipulorum rudium adhuc statum relata, partim
ordinum regni nostri edito Anno Do. 1597. sancito; statuente at
institutio grammaticalis Latina, nostris accideretur, perspicueq;
breviter & methodice ad puerorum statum tradatur. Ad quem
tanquam cynosuram colligans, ipsorum memoria & ingenio te-
nello, brevitate & perspicuitate (qua fieri potuit) sine tamen neces-
sario tradendorum detrimento consulere pro virili adnixus sum.
Ac proinde quod minus artis est ab hac discriminavi; formulam
nempe declinandi & coniugandi, eam stricte & dilucide hic in-
dicasse contentus, postmodò (Deo dante) ipsam arti huic praefixurus:
heterogenea quacunque, & supervacanea plurima ab ea ad gram-
maticas commentaria, pro vectiorum modò manibus terenda rele-
gans, obscuris lucem, defectivis supplementa attuli prolixitatem
& obscuritatem evitans: & quia Versificatio (licet reminiscencia
fulcrum peridoneum habeatur, & respondentium promptitudinem
non parum iuvet) obscuritatem vt plurimum parit: regulas tan-
tùm generis, declinationum, & coniugationum metrico stilo de-
spatuleriano facilitato & acciso expressi: in quibus enumerata-
rum series Vocum soluto stilo concepta, dissolutarum instar scopu-
rum esset, atque ita repetentium promptitudinem interturbaret:
Insuper generalia generaliter & semel, specialia suo quosq; loco ex-
pliciti, exceptiones regulis in eodem praecepto, adeo distincte & pla-
ne enumeratas subiungens, vt facile (nisi in paucis) glossas, vbe-
rem Authorum enarrationem & praxin impediētes aspernentur:
demum dialogisticam in regulis tradendis formam adhibui, quod
eam praecepta maxime elucescant. Reliqua artis huius hic e-
tendita, vestro & peritorum gentis nostra Britannica Grammati-

Præfatio.

corum iudicio supra relato committent; hoc unum docturos grammaticam hanc pramonendo perstringam: scilicet ut, prima prælegendi eam vice, præcepta dictionis & nominis (&sq; ad regulas generis) item verbi generalia (&sq; ad regulas præteritorum) reliquas vero orationis partes integrè discipuli suis, per quadrimestre spatium, prælegere vellent: proxima vice, concordantia & regimini transitivi regulas (præteritis observationibus, item figuris & regimine absoluto,) ad bimestre ipsdem enarrarent, quò hi tempestivius compositionibus incumbant: tertiâ deinde, canones generis, declinationum metricas, notationem etiam nominis & verbi, ad alterum quadrimestre eosdem edocerent: quarta demum vice, in Syntax tradita singula per aliud bimestre aut circiter, ipse enuclearent. Et sic grammatica latina, unius anni spatio, commode addisci queat ab adultis ad decennium, iamq; declinandi, coniugandi, & literas exarandi quadantenus peritis pueris: iuniores autè ingratis & laboriose ad sua præcepta percipienda admittunt discipline Grammaticalium vero studij hi quatuor a doctis assignantur gradus. 1. Ut pueri formulam declinandi & coniugandi vel hic insertam mox præfigendam, vel aliam quam vis faciliam, cum vocabulario & Scriptura exerçant ad decimum aetatis suæ annum, nisi sint præcociori ingenio. 2. Ut Etymologia & Syntaxios notitiâ ratione qua iam relatum est, ad annum; praxim vero ad alterum acquisrant. Tertium studij huiusce gradum versificatoria arte & Versificationi, (saltem intelligenda) quartum exornativa & exornationi ad annum aut duos impendant. Quas duas partes (asservante Numine) exactissimè sequens exhibebis editio, ut pote in diu incudi limatas. Caterum utcumque hic fecerim, non desunt supplantatores invidi, qui, postquam hanc nostram grammaticam probassent, tamen suâ postliminiâ, ipsam penitus suppressere audentur: contra quorum iniquissimum hoc molimen, nostra hanc pedatibet & inventutis in literis prompte promovenda studium, Dei Opt. Max. benedictioni, vestroque (fratres reverendi) iudicio, precibus, & approbationi intime commendo.

Gram

Grammaticæ pars prior de Etymologia

Cap. I. de dictione, deinde nomine generaliter.

Grammatica latina est ars congruè loquendi linguam latinam.

Grammaticæ partes sunt duæ; Etymologia, quæ exponit dictionum naturam; & Syntaxis, quæ rectam dictionum in oratione dispositionem tradit.

Dictio habet originem a literis; Litera enim est dictionis pars minima individua: a qua, Grammatica denominatur.

Literæ in usu apud latinos sunt viginti quatuor, a b c d e f g h i l m n o p q r s t u x y z. j. v.

Hæ literæ dividuntur in vocales sex a e i o u y: aspirationis notam vnam h, & consonantes 17. Quarum vna est sibilis s, stili ad morem prolata; altera dicitur v: duplices sunt tres x, z, j; liquidæ quatuor l m n r, inter pronunciandum liquescentes, mutæ octo b c d f g p q r, sic dictæ quia in prolatione quasi obmutescant.

Ex literis fit syllaba: Syllaba est comprehensio vnius literæ aut plurium sub uno sono: estq; pura vel mixta. pura syllaba est quæ constat vel ex vna vocali, vt a-mo; vel ex duabus vt au-dio: qualis dicitur diphthongus suntq; tales quinq; æ, au, ei, eu, oe: syllaba mixta est comprehensio vocalis & consonæ vnius, aut plurium sub vno sono. *as, ars, mars, stips, stirps.*

Ex syllabis fit dictio. Dictio est vox articulata saltem pars orationis minima significativa.

Obs. *Dictionis scriptæ proprietas est orthographia; prolata, orthoepia; vtriusq; origination seu notatio: per quam, dictio derivata discernitur a primitivâ, item composita a simplice, atq; ita est derivatio vel compositi de quibus evidentius speciatim tractetur. sicut orthographia & orthoepia clarius post expositam etymologiam.*

tescent per præcepta aliquot.

Dictionis species seu partēs orationis sunt octo, quatuor variables, nomen pronomen verbum & participium; totidem invariables Præpositio, Adverbium Interjectio & Conjunctio: quatuor primæ sic dictæ, quia nomen pronomen & participium variantur per casus; verbum, per modos & tempora, pronomen & verbum per personas; & omnes quatuor per numerum: ultimæ vero quatuor dicuntur invariables, quia numero ejusq; variatione destituuntur.

Numeri variabilium dictionum sunt duo: singularis, rem vnā proferens, vt puer ego studeo legens, & pluralis numerus res plures denotans vt *pueri nos studemus legentes.*

Nomen est dictio rem nominans, variata per numeros & casus, sine tempore.

Nomen est duplex: substantivum & adjectivum. Substantivum est quod substat adjectivo nomini & verbo, vulgariter cum nota prolatū, vt *penna bona scribit: dicitur aliter fixum, quia in vno genere, saltem duobus fixum est. est q; proprium, vel commune.*

Proprium est nomen fixum, rem individuam denotans. vt *Petrus, Padus &c.*

Commune seu appellatiuum est fixum multis commune seu multorum appellatio. vt *homo, fluvius, &c.*

Adjectivum est nomen quod substantivo in oratione adjici solet, vulgariter sine nota prolatum. quale dicitur mobile, quod movetur de genere in genus vt *bonus bona bonum.* *Proprietates nominis sunt hæ, numerus, casus, genus, declinatio, notatio: item comparatio peculiaris adjectivis.*

Nomina pleraq; omnia habent vtrumq; numerum prædictum, singularem & pluralem. *Deficiunt tamen*

plu-

plurali nomina, quorum significatio non profertur pluraliter, ut *acr. gloria, ver & his similia*: deinde illa carent singulari numero, quae vulgari quaq; lingua tantum pluraliter proferuntur: ut *cani, vepres, decima, arma & similia*, usu melius quam regulis dignoscenda.

Specialiter plurali carent propria virorum & mulierum (nisi cum appellative sumuntur) item propria fluviorum, plurima etiam librorum, montium & oppidorum, nisi quae ex his tantum pluraliter leguntur: deniq; pluraliter raro adhibentur nomina virtutum & vitiorum.

Specialiter singulari carent propria festorum, ludorum, item magnarum urbium & librorum, deniq; praecipua numeralia (præter unus & mille fixum) ut *Bachanalia, Circenses, Parisij, Venetia, Suza, Biblia, Cronica*; duo tres, bini terni, tot aliquot &c. Atq; hac de numero nominum.

Casus est specialis dictionum declinabilium & mutabilis terminatio. Casus in utroq; numero sunt sex: Nominativus quo aliquid nominamus. Genitivus seu gignendi casus exprimit cuius sit res aliqua. Dativus hoc est dandi casus, quo quid cuiquam tribuimus. Accusativus est in quem actio verbi immediate transit. Vocativus a vocandis personis sic dictus, & Ablativus, quo quid ab aliquo auferri significamus. qui omnes casus a se invicem vulgariter nota quadam in declinandi formula tradita distinguuntur.

Obser. Nominativus & vocativus dicuntur recti casus, reliqui quatuor obliqui: nominativus etiam in arte hac dicitur primus; Genitivus secundus, vel patrius, Dativus dicitur ternus vel tertius, Accusativus dicitur quartus, Vocativus, quintus, Ablativus, dicitur sextus. atq; hac de casu.

Genus nominis est nota discretionis sexus, vel aliqui nominis determinatio. Genera nominum specifica sunt quinque, masculinum cuius nota est (*hic*) scemi-

060

Obs. Esto genus variū fixo, nisi terminus idē est

Fixa significantia sexum marem & famellum sub vna voce, eumq; vel distinctum vel promiscuum, sunt communis generis. vt hic & hac Brito, eques, exul, anser anquis bubo, dama elephas grus lynx limax serpens, talpa & similia. Discunt tamen grammatici hic grex, hac proles, soboles, avis, hoc mancipium scortum iumentum, animal: sed sic dictio non adequat notionem mentis nec rem, cuius est signum; quod tamen faceret.

Obs. Quando fixo diuersa adest vox; distincta dantur ei genera & hic caupo, hac caupona, hic Cres hac creffa, hic picus, hac pica.

4. Litterulæ (hoc) poscunt, indeclinataq; cūcta, Materialis item vox, & pro nomine sumpta.

A plurale, genus neutrum sibi poscit ubiq;.

Nomina literarum, fixa indeclinabilia (de quibus post) item dictiones materialiter sumpta, & dictiones haud casuale, pro nomine posita, & fixa pluralia in a, sunt neutra & a latum, & triste, hoc pondo, grande sophos, cras istud, hac arma Susa. Dictio tunc materialiter sumitur cum pro mero vocabulo seclusa significatio. ne ponitur & homo est dissyllabum.

5: Omnis sit generis bene mobile, sine sub vna, Binis, siue tribus: dant vnā mobile in es, x, (tres. Consona quodq; duplex claudit, quatuor quoq; fra Degener, impuber, quot, cicur pauper & vber, Et paria his, memor imemor, intercus vetus adde Cetera in or binas voces, ac omnia in is dant:

Cetera in er, triplex, & in vs, tibi clausula finit Mobile pro fixo positum genus illius aptat:

Mobile sit neutrum per res aut pars resolutum.

Omnis generis sunt omnia & sola adiectiua, idq; vel sub vna voce, duabus, aut tribus. vnius vocis sunt in textu distincte posita.

Duarum vocum sunt adiectiua in is pro communi genere, quæ faciunt neutrum per e, item comparatiua in or, quæ faciunt neutrum per es, & fortis forte, fortior fortius, Trium vocum sunt reliqua adiectiua, vt bonus bona bonum, niger nigra nigrum, saturatura, rum, acer, acris acre & similia. At cetera ceterum caret masculino primo.

Obf. Mobile per fe pofitum, cum refolvitur per res, pars, aut oratio, eft neutrum: cum vero aliud quodvis fixum fub eo intelligitur affumit fibi huius genus. vt hoc trifte, antecedens, hic molaris, folularis, torrens, hac continens. Obf. 2. Fixa propria affumunt etiam fibi genus fui appellativi per Synthesin vt hac Centaurus (i) navis, hac Albula (i) aqua. Atq; hac de regulis generalibus.

Iam indica regulas fpeciales octo generis, fecundum diverfas terminationes nominativi casus declinationum quinq;.

Reg. 1. Cuncta latina in a fœmineis dat flexio prima: Exc. Hadria mafculeis datur atq; cometa planeta.

Declinatio eft variatio terminationis nominis per casus. Sunt q; declinationes quinq; Prima, Secunda, Tertia, Quarta, & Quinta: quæ inter fe diftinguntur per fua genera & terminationes nominativi casus, fed præcipue genitivi & dativi fingularis. Per genera & terminationes nominativi fic: Prima declinatio eft fœmininorum latinorum in a vt: hac penna: fed tria in textu pofita funt mafcula. Dixi latinorum, quia per hanc etiam flectuntur quedam græcanica in as, es: quæ funt mafculini generis. hic tiaras, Thomas, Anchifes.

2. Et dat mafculeis, vs, flexio deinde Secunda:

Exc. 1. Hac alvus dices, colus, ac humus addito vānus

2. Exodus hac & talia græca 3. fed hoc pelagus vult.

4. Dindymus hic, fed a poft, & promontoria quedam.

5. Tartarus, infernus dant (hac) plurali & Avernus:

6 Hic cetus, cete hac. 7. locus, i vel a ponè requirit.

Reg. 3. Vm neutrum pones, hominū fi propria tollas

Secunda declinatio eft mafculinorum in er, ir, us, & neutrorum in um. vt hic liber, vir, annus, hoc primum, Sub us continentur propria in eus, & græcanica in os. In ir & eus fpectant ad 1. reg. generalem. In ur unicum eft fatur fpectans ad quintam. Sub um continentur græca fecunda in on: quæ utraq; funt neutra, præter quæ viros aut fœminas denotant. hic peggion (i) ludio, hac philegion (i) amicu, ab us mafculino excipiuntur feptuplicia ordine

Reg. 4. Tertia masculinis dabit an, in, on, er, or, os, o.

Septupla si demas quæ metra sequentia tradunt.

1. Hæc caro talio 2. & arbor 3. cos dos 4. syndon & icon
5. Neutra cadaver, iter, spinter, ver, verber, & huber
Atq; legumina in er (cucumer nisi) 6. neutra & ador cor
Æquor, marmor eis addens 7. os oris & ossis.

Tertia declinatio est masculinorum in an, in, on, o, er, or, os, &
vniu bebari in d David: vt hic titan delphin canon, pugio, & en-
ter labor, ros faciens gen. in is, & dat in i.

Excipe ab hac regula sceminina quadruplicia & triplicia neutra,
ordine in textu distincta: vt non sit opus ea in sensu repetere, nec
deinceps multiplicare sensus, nisi vbi in aliqua regula latet ob-
scuritas.

Reg. 5. Tertia scemineis io, do, go, as, es, dat & is, x,
Consona quæq; duplex claudit: hæc octupla demens.

1. Ordo, udo, cudo (hic) ligo & harpago. 2. masq; adamas

3. Hic ames, fespes fomes cum gurgite limes (as;

Merges pes palmes paries poples quoq; stipes

Et trames termesq; tudes; bes, gracæq; magnes:

4. Axis a qualis acinacis (hic) compositaq; ab asse.

Hic callis cassis caulis collisque canalis,

Hic fascis follis fustis mensis lapis ensis,

In nis finitum, piscis sic pollis & orbis,

Et postis pulvis sanguis, sentis quoq; testis.

Deniq; cum torris vectis vermis vomis unguis.

5. Hicce chalybs dens fons mōs pōs dodrās quoq; fratres

6. Hic polysyllaba in ax, ex, & cum fratribus octunx,

(Dic tamen hæc fornax forfex vibexq; supellex)

7. Hic bombixq; calix fornix cum sandice spadix

Et varix tradux 8. vasis vas, neutra Cerasq;

Hippomanes etiam neutrum velut as, cacoethes.

Tertia est sceminorum in io verbalium, item in do go, as es
is, x, in duas consonas desinentium: Et hæc lectio, albedo fulgo,
charitas, moles, cutis, calx, trabs: exceptis in textu positis septu-
plicibus masculinis, (inter quæ sunt composita ab asse vt tresis, &

finita in nīs & cīnī, item testis pro testiculo) exceptis demum du-
bus neutris in as & tribus in es.

Reg. 6. Tertia dat neutris ma, e, c, l, enq; , ar, ur, usq; ut.

1. Hic sal solq; 2. lien lichen, ren splen quoq; peten.

3. Furfur 4. & hic chytrapus paria illi cetera iungens,

5. Dat pecus, hac, pecudis, subscus, incusq; inventus,

Servitus atq; palus virtusq; salusq; senectus.

Tertia est neutrorum in ma, e, c, l, n, ar, vr, vs. ut: ut hoc aro-
ma, cubile, lac, animal, lumen, calcar murmur corpus caput. Ab
hac regula excipe quadruplicia masculina, & novem foemina in
vs in textu enarrata: atq; ita Tertia declinatio habet 24. finales vo-
ces, nempe 7. masculinorum: 8. foemininorum & 9. neutrorum.

Reg. 7. Vs dat masculinis: u neutris flexio quarta.

Ex, Porticus (hac) acus atq; domus manus & tribus idu

Reg. 8. Foemineis dat in es sua nomina flexio quinta.

Exc. Huncce meridiem, & e de diem pro tempore certo

Semidies, tum sesquidies bene mascula ferto.

Atq; hae de regulis generis ex distinctione terminationum recti-
casus cuiusq; declinationis

Cap. 3. De regulis variationis casuum cuiusq;
declinationis.

Indicare regulas variationis hujus: & primo generale
quatuor, spectantes ad omnes declinationes?

Reg. 1. In neutris primus, quartus, quintus similes sunt

Quis in a, pluralis semper cum flectimus exit.

Exc. Ast Argos, caelum, Elysium pluraliter, i dant.

Reg. 2. Est primo quintus similis: s graecus at aufertur

Sape, velut Thoma Theseu. Panthu, Pari, Pallu

Reg. 3. Plurali patrio contractio saepe notatur:

Coelicolum pro teste, Deum, Macedumq; nurumq;

Reg. 4. Plurali terno similis sit sextus ubiq;

Quae sunt regule variationis obliquorum prima?

1. Patrius æ cum terno: at rectus in e patrio es dat.

2. Am faciet quartus: dabit as an; eu velut es e.

3. A sextus donat: tamen es ac e retinent e.

4. Primus pluralis fit in æ. 5. Genitivus in ærum.

6. Tertius is poscit: tamen octo hæc abusus habebunt.

Filia, mula, due, liberta, equa, nata, dea, amba.

7. Accusativus pluralis semper in as fit.

Prima declinatio est quæ facit genitivum & dativum singulares in æ diphthongon, & reliquos casus iuxta has regulas. Vt pennæ, pennæ, pennam, &c.

Recensere regulas variationis casuum Secunda?

Reg. 1. I, patrius servat. 1. *Sed ius dant ista novena*

In patrio & terno i, neuter sic nullus & ullus,

Alter uterq; alius solus tum totus & unus.

Exc. 2. *O volet Androgeos & huic conformia græca.*

Reg. 2. Tertius & sextus formantur in o tibi casus.

Vm poscit quartus 1. *Sed & eus ea 2. græcaq; dant on.*

R, 4. *Mi, Deus, o fili:* Reliquis sed ab vs dat e quintus

2. *Cum proprium dat ius dempta us fit in i tibi quintus,*

Reg. 5. Primus pluralis fit in i. 6. Genitivus in orum

Exc. Græcus in on alias 7. is tertius 8. os dato quarto

Obs. *Ambo duo neutri generis pluraliter hique,*

Mas o vel os quartus donat, vult tertius obus.

Secunda declinatio est quæ facit genitivum in i, & dativum in o: reliquos item casus conformiter regulis prædictis. Vt puer, pueri, puero, puerum. &c.

Enarra regulas casuum tertia?

Finali a recto variè fit in is genitivus,

Addens, vel mutans, interponens retinensve.

Reg. 1. *Semper a mittit atis.* 2. *Verbes per is genitivo*

Re. 3. *Addito nis post o.* 1. *Dat inis, muliebre do, goq;*

2. *Virgo, ordo, margo, cum cardine, Apollo, cupido,*

Turbo, hamo, ceu nemo: tamen unedo postulat onis.

3. *Enis habent Anio Nerio,* 4. *caro dat tibi carnis.*

5. *Græca velut Dido, patrius: reliqui, O, bene casus.*

Nomen in ma addit tis, vt scomma, tis, nomen in e mutat e in is v
ubile, lis. nomen in o addit nis, vt sermo, nis: excipe ab o quatu

4. Davidis, halecis, lactis, mellis, lege fellis:

5. Is reliqua in l, n, sibi iungunt. 1. on alias tis,

2. En neutrum dat inis, pectenq; in cen cano natum

In d unicum est tertiae David, Davidis: in c duo, halec, halecis lac lactis. Nomen in l format genitivum addendo is, sicut nomen in n: ab l. excipe mellis, fellis: ab n excipe Phaeton, tontis & similia: deinde neutra in en, quæ cum compositis a cano in cen & pecten masculino habent inis, ut flamen flaminis, tam masculinum quam neutrum, fidicen fidicinis, & paria.

6. R capit is. 1. cordis. 2. farris. 3 sic hepatis effer.

4. Mobilia in ber, cer, ster, & imber dant is e dempto

5. Fixa in ter tris. 6 iter tineris 7. Iovis ac lateris dic

In ter græca eris: tris mater cum patre, linter.

8. Robur oris, jecur atq; femur tibi prabet eburq;

Nomen in r addit is, ut calcar calcaris, aggeris, arboris, fur

excipe octuplicia in textu ordine distincta

7. Asti interponit: 1. mas, maris. 2. as dabit assis.

3. Hoc vas vasis habet. 4. vadis hic vas. 5. artis habent

Mascula græca. 6. volunt per adis, muliebria ut Arca

9. Es mutabis in is. 1. græcus dat multa per etis,

Adde quies locuples mansues. 2 per etis reges exit.

Et seges, interpretes, præpes, pariesq; abiesq;

Indiges atq; aries, perpes, teres ac hebes addo,

3. Sin dis mutant hæres, merces, quoq; pes, præ.

4. Æs eris. 5. Cererisq; Ceres. 6 idis a sedeo orta.

7, Cetera itis (verris vatis nisi) mascula formant.

Et quæ communis generis non dicta fuere,

Nomen in es mutat es in is in genitivo: labes labis. Excipe hi septuplicia ordine in textu posita: inter quæ sunt quædam græca habentia etis ut lebes, lebetis &c. Quædam latina verbalia ses orta a sedeo habentia idis: deses desidis, obfes, præses: quædam demum masculina in es habentia itis, ut ames, amitis: præter veris: deniq; omnia communia in es non dicta in textu, quæ habent etiam itis, ut cocles, coclitis &c. præter vates vatis.

10. Is non mutabo. 1. dant dis cuspis lapis atq;

Plurima græca in ios, vel yos, quoq; paucula & entis.

Dant eris imitubis, cucumisq; cinis quoq; pulvis.
 * Inis, in is velin in græcum cum polline sanguis; * Delphis, inis.
 Glu gliris 6 semis semissis 7 itis Charis optat.
 8 Diu lis dant (itis) cum Samnis junge Quiritem.
 Os ti interponit 1 glos, flos, mos, ros facit oris. * cos, cotis,
 2 Quod dedit or faciet veluti prius: 3 ossis os optat.
 4 Os, oris. 5 custos custodis. 6 bos bovis. 7 ois * lepos, oris.
 8 Tbos, Minos, & Tros capiunt, quibus additur beros.
 * Vst tibi mittit oris: 1 pejus cum fratribus oris. * corpus, poris.
 2 Dant eris ulcus, olus, vellus Venus, & genus atq; * Hydrus druntis.
 Viscus, acus, sædus, scelus, & cum pondere vulnus, Composita
 Munus, onus, fidus, latus, ac opus, & vetus addo, a pus serva-
 Et sanus rudus: 3 * Loca græca feruntur in iutis. reg. simpli-
 4 Vris cum tellus monosyllaba (nis nisi grus, sus) cis, & ha-
 5 S in dis frans, lans, subscusq; palus, pecus, incus, bent odis.
 6 Vris fæmineum reliquum: omne intercus utis dat. * salus, utis
 * Interposuio bs & ps dant genitivum. * trabs, abis
 * Dāt ibis ebs, ipis eps polysyllaba. 2 at ancupis aufer * stips, ipis
 Dic hyemis, pulvis capitis cipitis dabo proli. * celebs, ibis
 priceps, ipis
 * dens, entis
 * ars, artis.
 Nr, & rs, s dempto, tis dabit apte.
 1 Dis vult glans, nefrens, capitis lens & folium frons,
 2 Libriq; pens, concors: * a cor compositaq; cuncta. * discors,
 3 Vntis habento quieus, & iens * at ab ambio ientis. * ambicus,
 * Xin cismuta: 1 gis lex, rex, frux, aquilex grex,
 * Cum græcis multis, allobrogis atq; lelegis: Pax, cis.
 Remigis, impetigis: Sic conjunx conjugis edet: * Sphinx,
 2 Cetera cis poscunt polysyllaba in ex: nisi myrmex, sphingis,
 Atq; reflex, vervex: 3 semis, 4 etilis inque supellex
 Dic nivis, & 6 noctis simul 7 Astyanactis, Hylactis,
 8

Iam recita regulas reliquorum casuum Tertia?

*Alexis, A. *Tertius i prabet: quartus fit in em tibi casus,
lexim vel Crescentem græci per a quartum sepe dedere:
Alexia. Im sitis & cucumis, ravis vis, tussis, amussis,
*Multaq; græca quibus rectus fit in is, sed & in dan

*lux, luce. *Sextus e dat fixis: I (i) menses, quartus in, imq;
rus, aure. Al, ar, e, neutra (nisi hac, sal, nectar, far, jubar, hepar,

*clemens, Mobilia i vel e dant: sed e pauper sospes, & hospes,
ente vel eti. 2 Quod sit sit-neutrum per e recti, sextus in i sit,

Primus pluralis cum quarto es: quartus in as fit
*Gigas, an Dum per a quartus erat primus, sic neutra ia ab i dat.

tem vel an- Degener atque vetus plus omneque mobile in or (ra).
ta, antas.

*Monile, Præbet *ium patrius si sextus in i fuit ante,
monilium Vm vigil & supplex, opifex, dives locuplesque,

Mobilia in or, strigilum, sic artificum veterum fer,
Degener (um) concors, & inops, capio orta caputq;

*Tempore, Præbeat *um patrius, cum sextus e posside ante,
orū, as affli-

um, trabs, As monosyllaba ium: 2 quæ consonabinaque claudir.

ium, septuū 3 *Vncia ab orta: *velut s non crescens (juvenis sed
ium, sedes, Vm, proles, vates, panis, canis, hac volucris dant)

sedis, ium, 5 Cor dat iumq; cohors, caro linter, vter quoq; dis lis,
mensis, sis, Glisq; quiris, cor, dos, os, mus, faux, nix, quoq; nox, nux

mensium. *Iam declina exemplar tertia Declinationis?*
Singulariter. Nom. hic labor, hæc lectio, hoc cubile, a travell, a lesson

a bed. Gen. laboris, lectionis, cubilis, of travell, of lesson, of the bed.
Dat. labori, lectioni, cubili, to a travell, to a lesson, to a bed. Accus.

laborem, lectionem, cubile. Voc o labor o lectio, o cubile. Abl. labore,
lectione, cubili Pluraliter Nom. Acc. & Voc. labores, lectiones

cubilia. Gen. laborum, lectionum, cubilium. Dat. & Abl. laboribus,
tionibus, cubilibus.

SPIRITVS quare est quarta declinationis?

Quia facit genitivum singularem in us, & dativum in ui.

Da typum & regulas quartæ?

Quarta est masculinorum & sexfœmininorum in us & neutrorum aliquot in u singulariter indeclinabilium.

Porticus, hæc acus, atque domus, manus, & tribus, idus Ge. us. Vs genitivus habet. Dat. ui. Tertius optat ui, Accus. um. Vm retinet quartus. Voc. us aut u. Est primo quintus similis. Abl. u, Fit sextus in utibi casus.

Vm quarto, reliquis u casibus optat Iesus.

Plur, Nom. & Ac. us primus pluralis cum quarto us, neutra ua ab u dant Ge. uum. Dat genitivus num. Dat. & abl. ibus. Per ibus sibi tertius exit.

Dant ubus, arcus, acus, ficus, tribus, & lacus, artus, Et specus, atque veru, partus, portas, quoque, quercus.

Declina exemplar quartæ?

Singu. Nom. hic spiritus, hæc manus, hoc geru, an spirit, an hand in knee, G. huius spiritus manus genu of an spirit, of an hand of a knee, Dat spiritui, manui, genu, Ac. spiritum, manum, genu, A. o spiritus, manus, genu, Abl. spiritu, manu, genu, plur. Nom. spiritus manus, genua, Ge. spirituum, manuum, genuum, Dat. Abl. spiritibus, manibus, genibus, Ac. & Voc. spiritus, manus, genua.

SPECIES quare est quintæ?

Quia facit genitivum & dativum singulares in ei.

Daty pum & regulas quintæ?

Quinta declinatio est fœmininorum appellativorū in es præter hic dies pro certo tempore & horarum, item hic meridies, semidies, scquidies.

Ge. & Dat. ei, Dempta s capit i genitivus, cum dandi causa.

Ac. em Quartus volet em. Abl. e dabo sexto e bene. Plur

N. Ac & Voc. es. rectus cum quarto & quinto pluraliter es dāt Ge. erum. Fule patrius orum: D. & Abl. ebus. Cum sexto tertius ebus.

Declina exemplar Quintæ?

Singulariter No. hæc species an k ynd Ge. speciei of a k ynd Da. speciei &c. Ac. speciem Vo. o species Ab. specie. Pluraliter No. Ac. & Vo species the kinds Ge. specierum of kinds. Da. & Ab speciebus, to kinds.

An omnia nomina declinantur per unam ex his quinque declina-
tionibus? Quedā abundant declinatione, quedā variā, quedā defi-
ciūt.

Quid dicis de abundantibus declinatione?

Abundantia declinatione puero usurpanda sūt in una certa,
donec experita praxi in diversis declinationibus ea recte
usurpare valuerit.

Indica variantia declinationem?

Delicias epulas; & ab um, vel balnea dic as
Nundinum in hinc * ortis i, o, dat; nundina at arum
Vas vasisterna; pluraliter esto secunda.
Iugerum, is, i patrio, terno o, sextus vele, ro dat,
Rum, patrio poscit post, ris vel ibus quoq; terno.
I, aut us, * domus, hacq; domo orum os cetera quarta est.

Que nomina deficiunt declinatione?

Nusquam nomen in i, nusquam numeralia flecto.
(Hinc duo tres unus volumus cum millia demi
A centum composita etiam pro teste ducenti)
Nomina sic nusquam variata sequentia cernes
Pondo, necesse, nihil, nil, tempe, opus, hirc; nefas, fas,
Instar epusque melos, chaos, & Virus, quoque frugi,
Mobile: totque aliquot, totidem quot, prestoque, nequam,
Sed faciendatibi peregrina latina ut Adamus
Cepaque manna pedum, Variabis ador quoque pascha.

Que demum deficiunt casibus in declinando?

Rectus abesto dapis precis & Vicis hac ope fugis.
Aleo das rectos, ut gameo iungitur expes.
Permissu iussu natus noctu quoq; promptu,
Sponteque, cum spontis, sic impetis impete profer.
Gratis grate leges: post grates ha simul o, has.
Matte vir o matti mactus, fors forteque in usu.
Tantumdem poscit tantidem, dica dat as am,
Suppetia inficia dant as, us astus & astu,
Pluris & a pluripulus, Vis Vis vim quoque Vi dat,
Ambage ambages solumq; ambagibus edes.

Deniq; Vocativo carent nomina interrogativa ut uter qua-
lis quantus quotus? negativa neuter nullus nemo:

Vniversalia & infinita omnis cunctas vniversus ullus pleriq;

Adiectiva quorū ex his quinque declinationibus sunt?

Adiectiva in us (præter vetus, & plus) & in er pleraq;
omnia sunt secundæ declinationis pro masculino & neu-
tro, primæ vero pro foeminino: ut *bonus, a, rum, pulcher,*
ra, rum: reliqua omnia sunt tertiæ, & declinantur ut
fortis, doctior, felix aut elemens.

Declina bonus & pulcher per casus?

Bonus declinatur, ut *dominus, penna, calamarium*, su-
perius declinata fuere, Gen. *boni, bona, boni, &c.* Pul-
cher vero ut *Puer, penna, calamarium*. Ge. *Pulchri, pul-*
chræ, pulchri. Dat. *Pul bro, &c.*

Declina fortis? Singulariter.

No. *Hic & hæc fortis, & hoc forte*. G. *Fortis*. D. *forti*. pro
omni genere. Acc. *hunc & hanc fortem, & hoc forte*. Vo.
o fortis, & forte. Abl. *forti*. Pluraliter.

No. *Hi hæc fortēs, & hæc fortia*. G. *fortium*. D. & Ab. *for-*
tibus Ac. & Vo. *fortes, & fortia*, *Declina doctior?*

Sing. N. *hic & hæc doctior & hoc doctius*. G. *doctioris*.
Da *doctiori*, Ac *doctiorem*, & *doctius*, Vo. *o doctior, &*
o doctius. Ab. *doctiore vel doctiori*. Plur.

Nom. Acc, Voc. *Doctiores & doctiora*, Gen. *doctiorum*.
D, & Abl. *Doctioribus*, & sic declinantur omnia compa-
rativa præter plus.

Declina plus?

Singul.

Nom. Ac. & Voc, *hoc & o plus*. Ge. *pluris*. Abl. *pluri*.
Plu *hi & hæc plures & hæc plura*. Ge. *plurium*. Dat. &
Abl. *pluribus*. Ac, & Voc. *plures & plura*. Per regulam
Est primo numero neutrum plus, omne secundo.

Declina clemens, felix? Singulariter.

Nom, *hic, hæc, hoc, clemens, felix*. Gen. *clementis, felicitis*,
Dat. *clementi, felici*. Acc. *hunc hanc clementem, felicem &*
hoc clemens felix. Voc. *o clemens, felix*. Abl. *clemente vel*
clementi, felice, vel felici. pluraliter.

Nom. Ac. Voc. clementes, foelices, clementia, foelicia,
Ge. clementium, foeliciom. Dat. & Abl. clementibus,
foelicibus, atq; hæc de declinatione nominis.

Iam quæ est quinta & ultima proprietas nominis?

Notatio quæ respicit compositionem & derivationem
nominum.

Quid primo tenendum de hac compositione?

Nomina componi solent octo modis. 1 inter se nomen
cum nomine. ut *respublica*, idque vel ex duobus
rectis: ut *leopardus*, alteruter, *jusjurandum*. 2 vel ex recto
& obliquo, ut *paterfamilias*, *tribunus plebis*, 3 vel ex
obliquo & recto: ut *plebiscitum*, *jurisperitus*. 4 vel no-
men componitur cum aliis partibus orationis: ut *unus-
quisque*, *armiger*, *indoctus*, idq; vel ex duabus integris
dictionibus, *suburbanus*, *concolor*. 5 vel ex duabus
corruptis, *municeps*. 6 vel ex integra & corrupta: in-
ceptus. 7 vel ex corrupta & integra: *multicolor*, *meridies*.
8 deniq; potest nomen componi ex quamplurimis: in-
expugnabilis, & tale nomen dicitur decompositum.

Quid deinde tenendum circa hanc compositionem?

Pars compositionis quæ est obliquus casus manet inde-
clinabilis, ut *uniusmodi*, pars vero quæ est rectus ca-
sus declinari solet, nisi prior pars in *leopardus*, *puer-
pera*, alteruter quæ nusquam declinatur.

Quid ultimo sciendum de hac compositione?

Nomen compositum declinat obliquos casus, ut *suum*
simplex cum retinet genus simplicis: ut *semis* habet *se-
missis* quia *a* habet *assis*, *tripus* habet *tripodis* quia *poni*
pro pede habet *podis*.

Quod

Quot sunt species derivatorum nominum?

Hæ novem. Abstractum, comparatum, denominativum, deminutivum, numerale, Patronymicum, pronominale, verbale, & adverbiale.

Quid sunt abstracta?

Sunt substantiva in ra, ia, tia, ties, tas, aut do, a primitivi primo casu in i fere orta: ut *fortura*, *insania*, *pueritia*, *constantia*, *canicies*, *bonitas*, *albedo*, *celsitudo*, ab huic, *fortui*, *constanti*, *hujus albi boni cani*, *celsi*, *in sani*. *pueri*, a *consul* etiam fit *consulatus*.

Quid sunt comparata?

Sunt adjectiva etiam variata per gradus.

Quot sunt gradus comparatorum?

Vulgo numerantur tres, positivus qui rem sine gradu excessus ponit: ut *doctus*, *learned*, & huc sæpe non spectant.

Comparativus qui desinens in or pro communi genere, & us pro neutro, adsignificat *magis*, *doctior* more *learned*.

Superlativus qui desinens in limus, rimus, simus, aut timus adsignificat maxime: *doctissimus*, *most learned*.

Vnde formatur comparativus?

Fit a primo casu positivi in i, ei addendo or & us, ab hujus *docti*, *doctior*, *doctius*, ab huic *forti* venit *fortior*, & *fortius*.

Quomodo formatur Superlativus?

Adjectiva in lis mutant is nominativi in limus, sic ab *agilis*, *docilis*, fit *agillimus*, *docillimus*. Adjectiva in er, pleraque faciunt inde superlativum in rimus, sic a *niger*, fit *nigerrimus*: item a plus & vetus veniunt plurimus *veterimus*. Sex habent timus: *citer timus*, *dexter timus*, *sinister*,

sinister, finistimus, intra, intimus, ultra, ultimus, exter, extimas, & extremus: reliqua omnia præter anomola habent simus, & formari possunt a primo casu in is ei addendo simus, ut a doctis doctissimus, a clementis clementissimus.

Quæ sunt anomola seu irregularia in comparatione?

Bonus facit melior optimus, malus pejor pessimus, magnus, major, maximus, parvus, minor, minimus, multus, plurimus, multa, plurima, multum, plus, plurimum, inferus, inferior, infimus, posterus, posterior, postremus, pridem, prior, primus, prope, propior, proximus, juvenis, juvenior, vel junior, caret superlativo, sicut & senex, senior: anterior & temporior carent positivo & superlativo. Deniq; adjectiva in ius eius & uis carent formatione comparativi & superlativi prædicta, sed eorum vice adhibent magis & maxime: dices tamen assiduus assiduior, strenuior, assiduissimus, strenuissimus, piissimus, & pientissimus, a pius;

Quid sunt denominativa?

Sunt nomina primitivi sui modum aliquem denotantia, & quomocunq; ab eo formata: suntq; vel gentilia & localia, ut Romanus a Roma, cretensis a Creta, rusticus a rus, silvanus a silva, &c. Vel possessiva, ut herilis ab herus, Evandrius ab Evander, vel materialia ferreus a ferrum, ficulnus, faginus, a ficus, fagus: & cetera his paria desinentia in aceus, alis, aris, arius, aticus, idus ilis, itius, ivus, olus, & tus.

Quid sunt diminutiva?

Sunt nomina peculiariter denominata, & primitivi diminutionem in eodem fere genere significantia, desinuntq; in er, eus, ellus, illus, olus, ullus, culus, & ic, ut sur-

ex. ut *furdaster*, *equuleus*, *agellus*, *miscellus*, *paxillus*, *ur-*
ter *colus*, *regulus*, *lepusculus*, *homuncio*, id est, *parum*
asu *surdus*, *parvus equus*, *ager*, *parum miser*, *parvus pa-*
en- *lus*, *urceus*, *rex*, *lepus*, *homo*,

Quid sunt numeralia?

ne? Sunt adjectiva numerum denotantia, eumq; vel in-
us, definitum vel finitum: quæ indefinitum numerum sig-
us, nificant dicuntur adjectiva indefinita, ut *omnis*, *nullus*, *ali-*
ior, *quis*, *nemo multus*, *paucus*.

us, Definitum numerum significantia sunt quintuplicia:

ca- 1 Cardinalia: *unus*, *duo*, *tres*, de quibus querit quot? huc
rior raro spectant.

us 2 Ordinalia ut *primus*, *secundus*, *tertius*, &c. De qui-
tivi bus querit quotus.

ne: 3 Distributiva, *bini*, *terni*, *quaterni*, *quini*, &c. De qui-
us bus querit quoteni.

4 Multiplicativa: *simplex*, *duplex*, *triplex*, *simplum*, *du-*
plum, *quoruplex*, *quotuplum*.

5 Deniq; denotantia mensuram, pondus, & tempus: ut
tia, *alla*, in *anus*, *arius*, *imus*, *ennis*, *enso*. *Primanus* (i) *prin-*
ilia *ma* legionis, *secundanus* *secundæ*: *primarius* (i) *prin-*
osti *cipalis*, *secundarius panis* (i) *inferior*, *lapis centinarius*
vilis (i) *centum librarum*, *bimus*, *trimus*, *biennis*, *triennis*, (i)
reus (i) *duorum*, *triduum annorum*, *ternio*, *quaternio* (i) *tres*, *quatuor*
his *nummi* & &c.

Quid sunt Patronimica?

Sunt nomina a parentum aut patriæ proprio nomine
diducta, desinuntq; vel in *des* & *ne* primæ declinatio
itivi nis: hic *Abramides*, hæc *Nerine*, vel in *as* & *is* tertiz: hæc
defi *Thestias* *Thestiadis*, hæc *Nereis* *Neriedis*, id est *filia Thestij*
ic, *Nerei*.

Quid sunt pronominalia?

Sunt

Sunt adjectiva a pronominum genitivis formata, & possessionem, aut gentem denotantia, qualia sunt hæc novem, *cujus, cuja, cujum? meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, cujas, cujatis.*

Quæ est octava species nominis?

Verbalia. Hoc est nomina a verbis aut eorum supini orta. A themate oriuntur in, en, ax, or, idus, ilis, & bilis Plurima: tegmen a tego, Audax ab audeo, candor, candidus, & candela a candeo, facilis, curabilis a facio, curo. A supino primo formantur substantiva plurima in tium secundæ, tio, tor, & trix, tertiæ declinationis ut solatium, lector, genitor, genitrix, a solor, lego gigno. A Supino secundo derivantur multa in ilis, itius, ivus, ta, ra, sus, tus, & tum. Et in us verbalia sunt fere quartæ declinationis, ut altilis, ab altu, alo, risibilis a visu, rideo, factitius, sativus a factu, satu, cautela, armatura, a cautu, caveo, armatu, armo, septum, a septu, sepio, testamentum, a testatu, &c. Visus, hujus visus, visui, monitus, hujus monitus, monitui, a video, moneo.

Quæ est ultima species derivatorum nominum?

Adverbialia, hoc est nomina ab adverbis orta: crastinus, a cras, diuturnus, a diu, extraneus ab extra, hereternus, ab heri, & &c. Atq; hæc de etymologia nominis

Ego quæ pars orationis est?

Pronomen quia est dictio variata per numeros & casus personam certam significans.

Quot sunt pronomina?

Decem, ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, & qui cum ipsorum compositis.

Quomodo dividuntur pronomina?

In demonstrativa, interrogativa, relativa, & reciproca.

Quia

Quid est demonstrativum?

Est quod nomen antecedentem demonstrat: ego, tu, hic, iste, ille.

Quid est relativum?

Est quod rem antecedentem referre solet, is idem, ipse, qui.

Quid est interrogativum?

Est quod interrogationem denotat, quis? Quid? cui affine est uter, de duobus interrogans.

Quid est reciprocum?

Est quod se reflectit ad tertiam personam primariam quæ præcessit: ut sui, & inde ortum suus. Ut Iesus Maria filius non se, sed populum suum a peccatis ipsorum redemit.

Quot sunt proprietates pronominis?

Sex: numerus, casus, persona, genus, declinatio, & notatio.

Quot sunt numeri pronominum distincti?

Duo ut in nomine: singularis ego, tu, pluralis, nos, vos, nisi in his utriusq; numeri obliquis sui, sibi, se, a se,

Quot sunt casus?

Sex ut in nomine: sed sui caret rectis utriusq; numeri, & raro alia pronomina leguntur in vocativo præter o tu, vos.

Quot sunt personæ pronominis?

Tres, prima quæ loquitur, ego, nos: secunda, ad quam fit sermo, tu, vos, & omnes vocativi substantivorum: Tertia, de qua fit sermo: ut reliqua omnia pronomina & nomina.

Cujus generis sunt pronomina?

Pronomina sunt omnis generis, vel sub una terminatione: ego, tu, sui, vel sub tribus: ille, illa, illud, ipse, ipsa, ipsum, iste, ista, istud, hic, hæc, hoc, is, ea, id, quis, quæ, quid, qui, quæ vel qua, quod.

Quomodo declinantur pronomina?

Peculiari modo: nam tria pr. faciunt genitivum in i, tria pronomina in ius, & quatuor ultima in ius syllabam: omnia vero finiunt

finiunt dativum in i præter hic huic.

Declina ego? Singulariter.

Nom. ego, I. Gen. mei. *of mee*. Dat. mihi, *to mee*, Ac
me, *mee*, Voc. caret, Abl. a me *from mee*. Pl. Nom. nos
wee, Gen. nostrum, vel nostri, *of vs*. Dat. nobis. *to vs*
Acc. nos, *vs*, Voc. caret. Abl. nobis, *be vs*.

Declina tu? Singulariter.

Nom. tu, *thou*, Gen. tui, *of thee*, Dat. tibi, *to thee*, Ac
te, *thee*, Voc. o tu *ô thou*, Abl. te *be thee*, Pluraliter. N
vos, *yee*, Gen. vestrum vel vestri, *of you*, Dat. vobis
to you, Acc. vos, *yee*, Vo. o vos, *ô yee*, Abl. vobis, *be you*

Declina sui?

No. utriusq; numeri caret. G. sui, *of himselfe* ~~of themselves~~
D. sibi, *to himselfe*, *to themselves*. Ac. se, *himselfe*, *themselves*
Vo. caret. Abl. a se, *from himselfe*, *from themselves*.

Declina ille, ipse, iste?

Gen. illius, ipsius, istius, Dat. illi, ipsi, isti, Acc. illum
illam, illud, ipsum, ipsam, ipsum, istum, istam, istud
Vocat. carent. in reliquis casibus declinantur ut bonum

Declina hic? Singulariter.

Nom. hic, *hee*, hæc, *shee*, hoc, *this*. Gen. hujus, *of him*, *of her*, *of thir*. Dat. huic, *to him*, *to her*, *to this*. Ac
hunc, *him*, hanc, *her*, hoc, *this*. Voc. caret. Abl. hoc
hac, hoc. *by him*, *by her*, *by this*. Pluraliter.

Nom. hi, hæ, hæc, *thir*. Gen. horum, harum, horum
of thir. Dat. & Abl. his. *to thir*, *and by thir*. Acc. hos
has, hæc, *thir*. Voc. caret.

Declina is? Singulariter.

Nom. is, *this man*. ea, *this woman*. id, *this thing*. G. ejus
Dat. ei, Acc. eum, eam, id. Voc. caret. Abl. eo, ea
eo. Plur. Nom. ij, *ex*, ea. Gen. eorum, earum, eorum
Dat

Dat. & Abl. iis, vel eis. Acc. eos, eas, ea. Vo. caret.

Declina compositum ex is?

Nom. idem, eadem, idem. Gen. ejusdem. Dat. eidem.
Acc. eundem, eandem, idem. Voc. caret, Abl. eodem.
eadem, eodem. ut simplex is,

Declina quis?

Singulariter..

Nom. quis, *what bee*, quæ, *what shee*. quid *what thing*.
Gen. cujus, *of whom*. Dat. cui. *to whom*. Acc. quem,
quam. *whom*. quid. *what*. Voc. caret. Abl. quo, qua,
quo. *by whom, by what*.

Plur. qui, quæ, *who*, & pro neutro quæ, *what things*, G.
quorum, quarum; quorum. *of whom, or of what things*.
Da. queis vel quibus. *to whom, or to what things*. Acc.
quos, quas, quæ. *whom or what things*. Voc. caret, Abl.
queis vel quibus. *by whom*.

Cedo & declina composita a quis?

Ecquis, aliquis, quisnam, quisquam, Gen. eccujus, ali-
cujus, cujusnam, cujusquam, Dat. eccui, alicui, cui-
nam, cuiquam, Acc. ecquem, aliquem, quemnam, quē-
quam, & &c. ut quis.

Declina qui?

Singul. Nom. qui: *the which bee*, quæ, *the which shee*,
quod, *the which thing*. Gen. cujus, *of whose*. Da. cui, *to*
which. Acc. quem, quam, quod. *the which*. Voc. caret,
in ceteris declinatur prorsus ut quis.

Cedo & declina composita a qui?

Quidam, quivis, quilibet, quicunque, Gen. cujusdam,
cujusvis, cujuslibet, cujuscunque, Dat. cuidam, cuivis,
cuilibet, cuicunque, Acc. quendam, quemvis, & &c. ut
quis.

Cujus notationis sunt pronomina?

Pronomina omnia sunt primitivæ, ex quibus quædam
admittunt compositionem.

Quid

Quid dices de compositione pronominum?

Pronomina componi solent quinque modis. I inter se: si ipse adiungitur ad ego, tu, sui. & hic ad iste, ego ipse, tu ipse, sui ipsius, isthic, isthæc, isthoc, & comice isthuc. Acc. isthunc, isthanc, isthoc. Abl. isthoc, isthac, isthoc. Pluraliter generis neutri pro nominativo & Ac. isthæc, ceteris caret.

2. Componuntur cum nomine, huiusmodi, cuiusmodi.

3 Cū præpositione cū, cui præponuntur, mecū, tecū quicū.

4 Cū adverbis, sic is præponitur ad demum, & postponitur ad ecce. idem, eadem, idem, eccum, eccam, eccum. eccos, eccas, eccam (i.) ecce eum, eam, eos, sic ellum, ellam, ellud, id est, ecce illum, ellos, ecce illos.

5 Cum syllabicis adjectionibus componi solent pronomina: quisnam, quidam, hiccine, egomet, meatin, tute, huiusce, nostrapte culpa. Atque hæc de pronomine.

Amo quæ pars orationis est? Verbum, quia est dictio variata per modos & tempora, significans agere vel pati, vel esse.

Quot sunt formæ variandi verbum?

Dux: prior forma in o, & posterior in or.

Quot verba significant esse?

Hæc quinque; sum, fio, forem, exto, & existo.

Quotuplicia verba significant agere, vel pati, seu quot sunt genera verborum?

Quinque; activum ut verbero, passivum ut verberor, neutrum ut dormio, neutro passivum ut exalo, deponens ut hortor.

Verbero quare est activum?

Quia desinens in o producit ex se passivum in or, & in accusativum transit ut verbero discipulum.

Verberor quare est passivum?

Quia veniens ab activo desinit in or, & ablativo gaudens

lens cum circumlocutione vulgariter effertur. verberor
preceptore. *I am stricken by the Master.*

Dormio quare est neutrum?

Quia in o tantum desinens in accusativum ex se non tran-
sit: ut *avis currit, dormit, stat, stat, sedet, incubat ovis.* huc
spectant etiam *sum, forem, exto, existo.*

Exalo quare est neutro passivum, quare gaudeo?

Quia illud exiens ut neutrum passive significat: *exulo.* *I am
banished,* hoc passivum præteritum habet, *gaudeo, gavissus
sum;* illi conformia sunt *caleo, liceo, nubo, pateo, pendeo,
vapulo, vaneo;* huic vero se conformat *gaudeo* ausus sum,
fio factus sum, (licet hoc etiam passive signet) fido filus
sum, mœreo mœstus sum, soleo solitus sum.

Hortor quare est deponens, quare moror?

Quia tantum desinens in or, passivam significationem de-
ponit utrumq; & illud active, hoc neutraliter significat.
Obs: passive etiam significant deponentia, sed id tantum
in participiis in us: *res oblita mihi.*

Quot sunt proprietates verbi?

Est sex: modus, tempus, numerus, persona, conjugatio &
notatio.

Quot sunt modi in unaque forma verbi?

Sex: Indicativus qui rem indicat, *scribo.* Imperativus quo
aliquid imperamus aut jubemus, *scribe tu.* Optativus quo
optamus: *utinam scriberem bene.* Subiunctivus seu conjun-
ctivus qui particulæ alicui subjungitur, *cum scribam recte.*
Potentialis qui resolvitur per possum aut debeo, *quid facias.*
Infinitivus hoc est indefinitas personas & numeros ha-
bens, *scribere me, te, se, illum, nos, vos, eos.*

Quot sunt tempora verbi?

Quinq; Præsens, *I doe.* Præteritum imperfectum, *I did.*
Præteritum perfectum, *I have done.* Plusquamperfectum,
I had

I had done, Futurum I shall.

In quibus modis reperiuntur hæc tempora?

Duo ipsorum reperiuntur in imperativo Præsens in a, i, Futurum in ato, eto, vel ito: tria tempora reperiuntur in Optativo & Infinitivo, Præsens in rem, re preteritum in *issem, isse*, futurum in *em vel am, urus & dus esse*. Omnia quinque reperiuntur in indicativo & subjunctivo, cui Potentialis modus voce coincidit. Obs. futurum infinitivus ex se non habet, sed illud cum loquimur per participium in *urus & esse ab o*, *indus & esse aut tum iri ab or*.

Quæ sunt fragmenta modi & temporis?

Gerundia tria in *di, do, dum*, & supina duo, *primum in um* active significans, posterius in *u* passionem ferè denotans.

Quid dicis de numero & persona verbi?

In unoquoque tempore finitorum verborum sunt duo numeri, & in utroque numero tres distinctæ personæ nisi in imperativo cui prima singularis deest, ubi & in futuro secunda & tertia persona singularis voce coincidunt.

Quotuplex est verbum respectu personæ?

Duplex personale ut *do*, & impersonale ut *oportet*.

Quare est verbum personale?

Quia per tres personas conjugatur pro utroque numero, qualia sunt omnia verba in *o* & *or*.

Oportet, quare est impersonale?

Quia per tertias tantum personas singulares conjugari solet, qualia desinunt in *t* aut *tur*, & hæc veniunt ab activis & neutris, neutiquam vero a deponentibus.

Recense impersonalia in t?

1 Constat, delectat, juvat, & præstat quoque restat:

*Et spectatq; vacat: 2 decet, attinet & libet bis da
Et licet, atq; liquet, lubet, bis miserebit, oportet
Poenitet, atq; piget, pudet, & solet, addito tædet,
Pertinet, atq; placet, ceptum est & ferto misertum est.*

*3 Accidit, & cepit, conducit, sufficit, addo,
Contingitq; potest, est, inter & est, quoq; refert.*

4 Evenit, expedit: ex his personalia legi,

Quæ est quinta proprietas verbi?

Conjugatio, quæ est variatio temporum legitima for-
matione conjugatorum. De qua hæc generalia tenenda.
Reliqua omnia tempora presertim perfectum indi-
cativi formantur a prima vel secunda persona thema-
tici: a perfecto indicativi formantur tempora, in ram,
im, ssem, ro, sse.

2 Verba in or formantur ab iisdem temporibus acti-
vis veris vel fictis, addendo r ad o, ur ad t, vel mu-
tando m in r, s in ris, us in ur, tis in mini, re in ri,
leniq; pro imperativo addendo re ad activum impe-
& infinitivum.

An semper s mutatur in ris, re in ri?

Tertia conjugatio in presenti indicativi passivi mutat
in eris breve, & pro infinitivo mutat or thematis in
legor lego, struor strui, vel aufert or ut desinentibus in
quator quati ~~indicativi~~

Carent ex se verba in or perfecto idq; circumlo-
quuntur & tempora inde orta per participiale præteri-
um in us & tempora verbi sum.

Quot sunt conjugationes verbi?

Quatuor Prima in o as, or aris, ut amo Secunda in eo
cor, eris longum ut doceo Tertia in o is, or eris,
breve ut lego, Quarta in io is, ior iris, longum ut au-

A M O quare est primæ Conjugationis ?

Quia ejus Thema desinens in o, as, inde format infinitivum in are, & ari.

Datypum, & regulas generales primæ?

Imperfecto abam, facit as, aboque futuro.

** Nonni- Avi præterito ac atum petit inde supinum*

se secundo * 1 Excipe do dedit atq; datum stetit atq; statum *st*
reperetibus præ- Cuius compositum stitit atq; stitum capit apte
reriti reg. 3 lavi iutum, 4 lavi lotum: 5 potoq; potum
speciales 6 Dic crepui, cubui, domui, sonui, tonuiq;
ad discen- Et vetui per itum: 7 fricui, necui, secui, (Etum)
de sunt. 8 Avi & ui plico: 9 nil labo: 10 dat micui mico tantum

Imperativus primæ definit in a et vel ato: sub-
junctivus in em, es, Optativus in arem.

*Iam coniuga amo secundum has regulas &
primo generaliter ?*

*Amo, amas, amavi, ama, amem, amarem, amare, amandi,
amando, amandum, amatum, amans, amaturus.*

Coniuga amor generaliter ?

Amor, amaris vel amare, amatus sum vel fui, amari,
andi, ando, andum, amatu, amatus, amandus.

Coniuga amo per singulos modos & tempora ?

Indicativi Singul.

Pres. Amo, I love, amas, thou lovest, amat hee loves. pl.
amaturs, wee love, amatis, yee love, amant, they love,
Imperfect. Amabam, I did love, &c amabas, abat. plur.
amabamus, abatis, abant.

Pres. Amavi, I have loved, amavisti, thou hast loved,
amavit, hee hath loved. Plural.

Amavimus

Amavimus, *wee have loued*, amavistis, *ye have loued*. amaverunt vel amavere, *they have loued*.

plusq. Amaveram, *I had loued*. eras, erat, eramus, eratis, erant.

Futur. Amabo, *I shall loue*. bis, bit, bimus, bitis, bunt.

Imperativi

Presentis. Prima persona deest: ama, *love thou*, amet, *let him love*. Plur.

Amemus, *let us love*, amate, *love ye*, ament, *let them love*.

Prima deest amato tu vel ille plur. eras, ate, anto.

Optativi

Pre.&im. Utinam amarem, *O that I should love*. ares, aret, plur. aremus, aretis, arent.

Per.& pl. Amavissem, *O that I had loued*, isse, isset: plu. issemus, issetis, essent.

and; Futur. Utinam amem, *O that I may love*, es, et: plur. emus, etis, ent.

Subjunctivi & potentialis.

mar; Presentis. Amem, *if I love, or I may love*. es, et: &c.

Imperf. Amarem, *when I did love, or I might love*, ares, aret: plu. aremus, aretis, arent.

perfect. Amaverim, *if I have loued, or might have loued*. plu. erimus, eritis, erint.

s. pl. plusq. Amavissem, *when I had loued, or might have loued*. isse, isset: &c.

plur. Futur. Amavero, *when I shall love*, eris, erit: erimus, eritis, erint.

Pro infinitivo, & fragmentis.

Presentis amare, *to love*, perfect. & plusq. amavisse *to have*

haue loued. Futurum amaturus vel amaturum esse, to loue hereafter. Ger. amandi, of louing: amando, in louing, amandum & amatum, to loue. Participium presens amans, louing. Fu. amaturus, who is to loue.

Iam quia verbum sum inservit passivis conjugandis, & resolvendis priusquam ista conjuges mihi conjuga illud?

Indicativi.

Presens. Sum, I am: es, thou art, est hee is, Plu. sumus, wee are. estis, yee are, sunt, they are.

Imperfect. Eram, I was, eras, thou was, erat, hee was. Pl. eramus, we were, eratis, ye were. erant, they were.

Perfect. Fui, I haue beene, fuisti, thou hast beene, fuit, hee has beene.

Plu. fuimus wee haue beene, fuistis, ye haue beene, fuerunt vel fuere, they haue beene.

Plusqu. Fueram, I had beene, fueras, thou had beene, fuerat, hee had beene.

Plur. fueramus, wee had beene, fueratis, yee had beene, fuerant. they had beene.

Futurum. Ero, I shall be, eris, thou shall be, erit, he shall be, Plu. erimus, wee shall be, eritis, yee shall be, erunt, they shall be.

Imperativi.

Presentis prima deest: sis vel es, be thou, sit, let him be.

Plu. sumus, let vs be, este, be yee, sint, let them be,

Futurum, esto tu vel ille: plu, estote vos, sunto illi.

Optativi.

Vtinam essem, & that I were, esses, & that thou were, esset, hee were,

Presens.
& imperf.

Plu.

Plu. essemus, wee were, essetis, yee were, essent, they were.

Perfect.
& plusq.

Vtinam fuisset, O that I had beene, fuisset, O if thou had beene, fuisset, O if he had bene.

Plu. fuissetis, O that wee had beene, fuissetis, yee had beene, fuissent, they had beene.

Futurum.

Vtinam sim, O if I may bee, sis, thou may bee, sit, hee may bee.

Plu. simus, wee may bee, sitis, yee may be. sint, they may bee.

Subjunctivi.

Presens
Imperfect.
Perfect.

Cum sim, sith I am, &c.

Cum essem, when I was, &c.

Cum fuerim, sith I haue beene, fueris, fuerit, fuerimus, fueritis, fuerint.

Plusq. perf.
Futur.

Cum fuisset, when I had beene, fuisset, &c.

Futuro, cum fuero, when I shall bee, fueris, fuerit, &c.

Infinitivi

Presens esse to bee, Perf. fuisse, to haue beene, Fut. fore, to bee hereafter, Gerundiis & supinis caret. Participii pres. ens, being, pro futuro futurus, who is to bee. quod venit sicut & preteritum sui ab antiquo verbo ~~fueris~~ ^{fueris} 5

Quomodo inservit sum passivis conjugandis?

Addendo tempora verbi sum participio verbi passivi conjugandi in us, conjugantur, quibus omnia tempora preter presentia & imperfecta omnium modorum & futurum Indicativi & imperativi: amatus, doctus, sum vel fui, fueram, fuerim, fuisset, fuero, fuisse.

Quomodo inservit passivis resolvendis?

Omnia passivæ vocis tempora & modi resolvuntur per significationem eorundem temporum verbi sum, ut amor, docebar, legar, audirer, I am loved, I was teached, I shall bee read, I should bee beard.

Conjuga igitur amor per suos modos & tempora?

Indicativi

presens. Amor, I am loved, amaris vel amare, thou art loved, atur: plur. amur, mini, antur,

Imperf. Amabar, baris vel bare, batur, bamur, bamini, bantur.

perfect. Atus, ata, atum sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit, plu. ati sumus, vel fuimus, ati estis vel fuistis, ati sunt fuerunt, vel fuere.

Plusqu. Atus eram vel fueram, tus eras, vel fueras, tus erat vel fuerat. plur. ti eramus, vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Futur. Amabor, aberis vel abere, abitur: abimur, abimini abuntur.

Imperativi.

presens. Amare tu, ametur. plu. emur, amini, entur.

Futur. Amator tu vel ille. plu. aminor vos, antor illi.

Optativi

pre. & im. Utinam amarer, areris vel arere, aretur: plu. aremur, aremini, arentur.

perf. & pl. Atus essem, vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset, fuisset. Plu. ti essemus, fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent, vel fuissent.

Futu. Utinam amer, eris vel ere, etur: plu. emur, eminientur.

Subjunctivi & potentialis.

Pres. amer imperf. amarer, perf. atus sim vel fuerim, tus sis, vel fueris, tus sit, vel fuerit. plu. ti simus, vel fuerimus, ti sitis, fueritis, ti sint vel fuerint. Plusq. atus essem,

essem, vel fuisset, tus esses, vel fuisses, &c.

Fut. atus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit fuerit
plu. ti erimus fuerimus, ti eritis fueritis, ti erunt vel fue-
rint.

Pro infinitivo & cæteris.

Pres. amari perf. & plus. atus vel atum esse vel fuisse
Fut. atum iri andus vel andum esse. Ger. amandi *of being*
loued, ando, in being loued, andum & atu, to bee loued
participii preteritum amatus, *loued*. Fut. amandus, *who*
is to bee loued hereafter.

DOCEO quare est secunda conjugationis?

Quia ejus thema definens in eo, es, inde format infini-
tivum in ere vel eri longa.

Da typum & regulas reliquorum temporum:

Imperfecto *ebam* dat & *ebo*, secunda futuro:

Perfectum fit ab *es* in *ui*, *di*, si quoq; *vi*, *xi*

Di, sum dant prandet, videt, & sedet huic dato sessum

Principium geminant mordet, pendetq; spondit.

Et tondet: stridet, stridi facit absq; supino.

Dant si sum suadet, ridet, manet, hæret, & ardet,

Et terget, mulcet, jussi, jussum jubeoq;

Indulget, si, tum cum torquet, sorbeo, psum

Si modo dant alget, fulget, turgēt, velut urget,

Emineo dat ui simul imminet absque supino

* *Vi tam* dat *veo*: *sautum, cautum, & ferbuit effer,* *moveo*

Vi xi connivet, caret (ut *veo* neutra) supino, *tum.*

Dant quoq; *vi*, *tum* flet, plet, delet, net, ciet, adde

Cum viet * *ortum oleo*, sed vult adolevit, adultum

Inoleo ex-
oleo inole-
vi exole-
vi.

Xi, etum, auget, luget, mulget, xi frigeo, lucet.

Habeo * *Cetera ui per itum formant* : * *caſum niſi cenſum*
habuiſſa, Et * *doctum*, * *miſturi*, * *paſſum*, * *tentum*, quoq; * *toſtū*,
bitum, Quod dat ui neutrum, timeoq; carento ſupinis,
etc. * *a careo* Dant at itum caleo, doleo, lateo, liceoq;
carni. Et noceo, placeo, ſic parer, olet, taceoq;
a doceo, Sic valitum, valiturus ai: nil polleo format.
docui,

Q. e. Imperativus Secundæ conjugationis. de-
 ſinit in e, eat, vel ero. Subjunctivus & potentialis in
 eam, eas, Optativus in rem.

Conjuga generaliter exemplar Secundæ?

Doceo, doces, docui, docere, docendi, docendo, docendum,
 doctum, docens, docturus.

Doceor, doceris, docere, doctus ſum vel fui, doceri, docendi,
 endo, endum, doctū, doctus, docendus.

Conjuga doceo per ſingulos modos, & tempora
Indicativi.

Doceo, I teach &c. es, et, plu. emus. et is, enc

Prefens.	Docebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
Imperf.	Docui, iſti, it: plu. imus, iſtis, erunt vel ere.
Perfect.	Docueram, eras, erat: plu. eramus, eratis, erant.
Plusqu.	Docebo, bis, bit: bimus, bitis, bunt.
Futur.	

Imperativi.

Prefens.	Doce tu, doceat: plu. eamus, ete, eant.
Futur.	Doceto tu vel ille: plu. etote vos, ento illi.

Optativi,

Prefens.	Vtinam grem, res, ret: eremus, ritis, erent, longa.
Perf. &	Vtinam docuiſſem, ſſes, ſſet: ut amaviſſem.
Plusqu.	Vtinam, doceam, eas, ear: eamus, eatis, eant.
Futur.	

Subjunctivi & potentialis.

Prefens,	Doceam Imp. docerem, perf. docuerim, eris, erit, plu. docuerimus, ritis, rint,
----------	---

Do-

usqu. Docuiss^{em}. Fut. Docuero, eris, &c.

Infinitivi

refens. Docere, Perf. Docuisse, Fut. docturus vel docturum esse. *Obse.*

Vulgaris hujus verbi & sequentium conjugatio coincidit cum vulgari conjugatione verbi, Amo, & amor, & Sum.

Coniuga doceor per suos modos & tempora?

refens. Doceor, *I am taught*, &c. eris vel ere, etur: emur, emini, entur.

um, imperf. Docebar, baris, vel bare, batur: bamur, bami- ni, bantur,

ndi, perfect. Doctus sum vel fui, tus es, vel fuisti, ut amatus sum.

ora usqu. Doctus eram, vel fueram, &c.

ent Futu. Docebor eberis, vel ebere, bitur: bimur, bimini, buntur.

refens. Docere tu, eatur: plu. eamur, emini, eantur.

Futu. Docetor tu vel ille. plu. eminor vos, entor illi.

Optativi

nt. & Im. Vtinam docerer, ereris, vel re, eretur, eremur, ere mini, erentur.

i. perf. & pl. Doctus essem vel fuiss^{em}, ut amatus essem.

atur. Vtinam docear, earis vel re, eatur, eamur, eami- ni, eantur.

Subjunctivi & potentialis

refens. Docear, Imp. docerer. perf. doctus sim vel fue- rim, sis vel fueris, ut amatus sim.

usqu. Doctus essem vel fuiss^{em}, fut. doctus ero, vel fuero, tus, eris vel fueris, ut amatus ero.

Infinitivi

Presens

Presens doceri, perf. & plus. doctus vel doctum esse
vel fuisse, Futu. doctum iri docendus vel docendum esse.

LEGO quare est tertiae conjugationis?

Quia ejus thema desinens in o is, inde format infinitivum in ere breve & in i pro passivo.

Indica typum & regulas reliquorum temporum tertiae.

Imperfecto eam facit, am, quoque terna futuro
* *Vt scan-* Es, et, habent emus, personae temporis huius.
do scandi. In xi praeteritum finit vel ui, quoque si, vi,
* *Arguo*
argui. * *Thematis aut manet hic finalis consona rite.*

Imperativus tertiae definit in e, at vel ito. Subjunctivus in am as. Optativus in ere breve.

Indica breviter verba harum terminationum praeteriti ordine Despauteriano?

Aspicio, * *Vult xi etumque;* cio: I facit & iacit, ecit, & actum
aspexi, 2 *Elicio per ui dat itum, fratres magis xi etum.*
aspectu,

A fodio, Dic fodi fossim, fugi, fugitum, fugio vult.

odio, gio, Ivi itumque; cupit: sapit ivi & ui dat itumque;
prio. Dic capio cepi captum, rapui, rapio, primum.

Concutio, Dat pario, peperit, partum, paritum, quatioque;
concussi, Dat quassi, quassum: * *cussi, cussum, dabo proli.*
concussu,

* *Vult uo semper ui dans utum: Vult struo xi etum*
arguo, argu- Datque 2 fluo xi, xum: 3 pluo vi vel ui dat & utum
gus argu- 4 *Dic ruitum, dat utum proles: 5 nit absque supin-*
tum.

Hec cluo, respuo, congruo, & ingruo sic metuoque;
Accumbo, Bi, bo, bitumque facit: I scabi, lambi, absque supin
accubui.

Dant nit * orta cubo, sed scribo, nuboque; psi primum

in vi, tum, muta sco: 1 pascō dat tibi pascum,
Agnoscit, cognoscit itum: 3 didiciq; poposci
Et compefcit ui dispescit: 5 glisco dabit nil
ceptiva velut: 6 conquexi tolle supinum.

Cresco
crevi cre-
tum.

ic vici, victum: xi, Etum, dant dicoq; duco.
ere ci, Etum vult, * si, sumq; pepercit itumq;

Parco
parsi vel
peperci

Do verte in di, sum: 1 cecidi cado: 2 cado cecidi,
pedo pepedit itumque, 4 pependi, sumq; tetendi
tentum, 5 pansum & fer passum, 6 sum dat edo, stū, mansum.

Mando
mandi,
mansum.

Do composta ditum didit, (abscondi tamen effer)

Tundo facit tutudi tansum, compostaq; tusum.

Reddo
reddidi
redditi.

Scindo, scidi, scissum: 10 dat findo, fidi, quoq; fissū,

Et fundo fudi fusum: 12 si sum, dato ludo

irido cum vado, rado, seu ladere, trado,

rodo, plaudo, claudio, & cedo geminans ss

3 Sido prateritum haud dat: 14 rudoq; strido, supinū

Go dat & * Ho xi Etum: 1 sed n tollunto supinis

Affligo,
afflixī af-
flictum
trabo,
traxi, tra-
Etum

ingere, cum pingo, cum ringere stringoq; pango,

Dans pepegī, pegī, & panxi, 3 tetigī quoq; tangi

Frangit, agitq; volunt egī altū. n: 5 dat lego, gi, Etū

At xi Etumq; dabunt intelligo negligo, dili)

Dant si sum, spargo, mergo, tergo 7 dato xi xū

veho vexi
victum,

um figo, frigo: 8 caret angog; dego, supinis

sugo, lingo, 9 nil ambigo, vergoq; donant

dat ui: colo, consulo, & oculo dantur in ultum

Colo co-
lui.

Etum dic vel itum, molitum molo, celloq; celsum

Cello facit ceculi culsum: 2 pepuli dato pulsum

Velli vel vulsi dat vulsum, 4 fallo fefelli

sum 5 sublatum dat tollo sustulit atq;

Sallo

Vomo vo- Sallo facit falli falsum psallo dato psalli
muis 8 Nulla supina dabunt psallo, volo, noloq, male,
vomitur

* Mo per ui dat itum: tremo ponitur absq, sup
Occino, 2 Dant psi ptum demo, prommo, cum sumere como,
occinui, oc
centum. 3 Eni vult emo & emptum, 4 pressi dat premo pressu
&c.

Pono, sui, positum 2 genui, genitum quoq, gigno
* Quaro 3 Dat cecini, cantum, cano: 4 * sed composita uis eo
quasiui 5 Cerno dabit crevi cretum: 6 dat temnoq, psi ptu
quesitum. 7 Lini livit itum lino: 8 sprevi spernoque spretum:
* Ut dis- 9 Sivi datq, situm sino: 10 stravi, sternoq, stratum
fero, disse
rui dis- Po psi ptum: 1 at rupi ruptum, 2 strepui strepitum
fertum. Dat xi etum coquo, linquo liqui, nataque licitum.

* Iefero,
inferui, Curro cucurrit habet cursum, 2 tulit & fero lato
infertum. 3 Gessi dat gero gestum: * 4 sivi quaroque situm
5 Dat seviq, satum, sero: 6 sic trivi tero, tritum,
7 Vro, ussi, acustum: 8 verri versum, 9 fuso nil
10 Nata sero, * translata uis ertum, cetera itum v
So vi tumq; facit: si sumq, sacesso capeffo

* Laceffo,
laceffui,
laceffu- Cum viso incesso: dat pinso uis indeq, pistum.

tum. 1 Xi xum dant plecto, cum flecto, neetere, petto
3 Hacq, xui duo dant. 3 iui peto donat & itum
4 Messuit & messum meto: 5 misi mittoq, missu
6 Verti vertoq; versum: 7 at stertuit absque supino
8 Sisto stitiq; statum: 9 neutru ortu binc absq; supino

I Dat vivo xi etum, 2 solvo, vi, format & utum
Vt volvo: 3 calui calvo facit absq, supino.

Nexo xui xum vult: texo xuit indeq; textum

Atque hac de formatione preteriti tertia.

Iam conjuga generaliter exemplar tertia?

Lego, legis, legi, legere, legendi, legendo, legendum, lectum, legens, lecturus.

Legor, eris vel ere, lectus sum vel fui, legi, endi, endo, endum, lectus, legendus.

Conjuga lego per singulos modos & tempora?

Presens. Lego, I reade, &c. is, it, plur. imus, itis, breviam, unt

Imperfectum. Legebam, ut docebam. Perf. legi, isti ut docui.

Pluperfectum. Legeram, ras, ut docueram.

Imperativum. Legam, ges, get. plu. emus, etis, ent,

Imperativi

Presens. Lege tu, gat. plu. amus, ite, ant.

Imperativum. Legito tu vel ille. plu. amus, itote, unto,

Optativi

Presentis. & Im. Vtinam legerem, res, ret, breve, remus, retis, rent.

Imperfecti. & pl. Vtinam legissem, ut docuissem,

Imperativi. Vtinam, legam, as, at. plu. amus, atis, ant.

Pro subiunctivo & potentiali.

Presens. legam, gas, &c. Imp. legerem, res, breve. Perf. le-

gerim, ris, ut docuerim. Plu. legissem, ses, Futu. lege-

ro, ris, ut docuero.

Infinitivi

Presens. legere. perf. legisse, Fut. lecturus, vel lecturum

esse, Coniuga legor per suos modos & tempora?

Presens. Legor, I am read, &c. eris vel ere, itur breve,

plur. Legimur, imini, untur.

Imperativum. Legebar ut docebar, perf. lectus sum vel

fui, &c. plus. lectus eram vel fueram, &c. Futu. legar,

legeris vel legere, longum legetur, plu. emur, emini,

untur.

Impe-

Imperativi

presens Legere tu, legatur: plu. amur, imini, antur.
Futu. Legitor tu vel ille: plu. amur, iminor, untor.

Optativi

pre. & im. Vtinam legerer reris vel ere, eretur: plu.
eremur, eremini, erentur.

perf. & pl. Vtinam lectus essem vel fuisset, &c.

Futur, Vtinā legar, aris vel are, atur: amur, amini, antur

Subiunctivi & potentialis

Pres. Legar, imp. legerer. perfe. lectus sim vel fuerim
plur. lectus essem vel fuisset. Futu. lectus ero vel fue-
ro.

Infinitivi.

Pres. legi. perf. lectus vel lectum esse vel fuisse. Fur
lectum iri, legendus vel legendum esse.

AVDIO quare est quartæ coniugationis?

Quia ejus thema desinens in io is longum, inde for-
mat infinitivum in ire, & iri longa.

Cedo typum & regulas quartæ coniugationis?

Semper iebam Imperfecto aptat, iamq; futuro,

(Dempto ibamque ibo): quartæ vi vertitur in tum.

* Excep- I * Singulit vult singultum: 2 sepelire, sepultum
tiones
sunt 13. 3 Vaneo dat venum: 4 veni ventum venio vult.

5 Donat amicit ui etum: 6 sancio, vincio, xi, etum
7 Haurit si stum dat: 8 psi ptum quoq; sepio, cābit
Dat salio, salui, saltum compostaq; in ultum

10 Sensio si, sum vult, ut rancio: 11 fulcio si, tum
Et sarcit, farcit: 12 per ui mutatur & erum
Ex pario natum: (vi comperit & repperit vult)

13 Aio nil formant ferio, meditans quoq; verbum,
Parturio, esurio, vi, tum dant nupturioq;

Imperativus quartæ desinit in i, iat, vel ito. Sub-
iunctivus

nectivus & potentialis, in iam, ias : Optativus in i-
m longum.

Conjuga generaliter exemplar quarta?

*Audio, audis, audiui, audire, audiendi, audiendo, audi-
endum, auditum, audiens, auditorus.*

*Audior, audiris vel audire, auditus sum vel fui, audiri,
audiendi, audiendo; audiendum, auditu, auditus, audiendus.*

Conjuga audio per suos modos & tempora?

Indicativi

Audio, I beare, &c. is, it, plu. imus, itis, iunt.

Audiebam, bas, bat. plu. bamus, batis, bant.

Audiui, isti, it: plu. imus, istis erunt vel ere.

Audiveram, ras, rat: plu. ramus, ratis, rant.

Audiam, ies, iet: plu. iemus, ictis, ient.

Imperativi

Audi tu, audiat: plu. iamus, ite, iant.

Audito tu, vel ille: plu. auditote vos, iunto illi.

Optativi

Vtinam audirem, res, ret, remus, retis, rent.

Audivissem, isses, &c.

Audiam as, at: amus, atis, ant.

Subiunctivi & potentialis,

ref. audiam. Imperf. audirem. Perf. audiverim, eris,

rit: plu. audiverimus, eritis, erint.

lu. audivissem, isses, Fut. audivero, eris, erit. &c.

Infinitivi.

ref. audire. perf. & plus. audivisse. Futur. auditorus

el auditorum esse.

Conjuga audior per singulos modos & tempora?

Indicativi

ref. Audior, I am heard, &c. iris ire, itur, longa. plu.

audimur, imini, iuntur.

Imperf. Audiebar, baris vel bare, batur: plu. bamur, bami, bantur.

perfect. Auditus, sum vel fui, tus es, vel isti, ut amatus
plusqu. Auditus, eram vel fueram, &c.

Futur. Audiar, eris, vel ere, etur: emur, emini, entur
Imperativi

Presens. Audire tu, audiatur, plu. audiamur imini antur
Futur. Auditor, tu vel ille, plu. audiminor vos, untor illi

Optativi (entur)

Pr. & Im. Vtinā audirer, iris vel ere, retur: remur, remini

Per. & pl. Vtinam auditus essem vel fuisset, tus esses, &c.

Futur. Vtinam audiar, aris vel are, atur: amur, aminantur.
Subiunctivi & potentialis

Pres. audiar, aris, &c. Imperf. audirer, reris, perfect. auditus, sim vel fuerim, plusq. auditus, essem vel fuisset, sem, Futur. auditus ero vel fuero, tuseris vel fueris, &c.

Infinitivi

Pres. audiri, perf. & plus. auditus vel auditum esse vel fuisse, Futur. auditum iri, audiendus vel audiendum esse.

Iam an omnia verba coniungantur ut hæc quatuor exemplaria?

Omnia verba in o conjugantur, ut eorum activa, præter anomala sum, possum, eo, fero, fio, volo, nolo, malo, & defectiva quedam, iam conjuganda: omnia vero in or conjugantur ut illorum passiva, præter, ^{hæc} ~~omnia~~ deponentia irregularia in formatione præteriti quod deberet formari a supino activo in um mutando in in s. & addendo sum, ut potior facit potitus sum, quia potior haberet potivi potitum. Excipe tamen hinc ista.

Aptus apiscor habet, commentus, commissusque niscor.
Expergis cor

r, b *Expergiscor, & experrectus, fassus, eramq;*
 Dat fateor: sessusq; fatiscor, dat finor & etus.
 us f *Dat gradior gressus, lapsus labor, meliorq;*
 entu *Mensus, nisus, itemq; misertus, habet miserevi*
 antu *Mortuus, & nactus, nanciscor, at ortus oriri*
 or ill *Ordior orsus habet, pactusq; paciscitur eudet,*
 entu *Questus eram queror, atq; profectus dat proficiscor,*
 emin *Ulus ab ulciscor, ratus a reor, usus ab utor:*
 s, & *Cetera ab um formæ primæ formato supino,*
 amin *Hinc moriturus & hinc manant oriturus aperte.*
 rfect *Nill formant vescor, liquor, medeor, reminiscor.*
 l fuis *Dor, furo, for, der fer, vix nunquam suscipit usus,*
 s, & *Iam coniuga defectiva in o?*

* *Anitor.*

* *Pro in-*
cipio nam
pro texo
servat re-
gulam
genera-
lem ordi-
tus sum.

Iam coniuga defectiva in o?

Indicativi

prefens **I** Aio, ais, ait: plu. aiunt,
 Imperfe. Aiebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
 perfect. Aisti, & plu. aistis.

Imperativi pres. ai tu,

Pro futu. Oprat. & pres. Subjunct. aias, aiat: pl. aiamus, aiant.

Participium aiens: cætera ejus tempora non sunt in usu.

2 Dicimus ausim, ausis, ausit, ausint. id est audeo vel audebo.

3 Dicimus pro imperativo cedo, cedite, id est dic vel da, dicite vel date.

Dicimus faxo, faxis faxit, plur. faxunt id est faciam, pro futuro indicativi: Item faxim, faxis, faxit, faximus, faxitis, faxint, pro futu. Optativi & presentis Subjunctivi.

5 Dicimus forem, fores, foret, & plu. forent id est es-

D

scen

sent in presenti Opt. & fore in futu. infinitivi, cæteris caret.

6 Inquio, inquis, inquit. Plu. inquiunt. Perfect. Inquisti inquit. Futu. Inquies, inquiet, inquiet. in Imperativo inque, inquiat, inquiant. Cætera ejus tempora exolvere præter inquiens Particip.

7 Dicimus tantum infit pro pres. & perf. indicativi: pro dicere incipit vel incepit, cæteris caret.

8 Dicimus quæso & plu. quæsumus, cæteris caret.

9 Deniq; cœpi, odi, memini, carent presenti & imperfecto indicativi & reliquorum modorum, nisi in imperativo memento & mementote.

Conjuga jam generaliter Anomola predicta?

Sum superius conjugatum est; ejus composita conjugantur ut simplex sic: possum, potes, potest, possumus, potestis, possunt: poteram: potui: potueram: potero: possim: possem: potuerim: potuissem: potuero: posse: potuisse: potens.

Eo, is, it, imus, itis, eunt. ibam: ivi: iveram: ibo: Imp. i, eat, vel ito: eamus, ite, itote, eant, vel eunto. Subj. eam, eas: Opt. irem, Inf. ire, eundi, eundo, dum, itum, iens, iturus, sic queo, redeo &c. conjugantur.

Fero, fers, fert: ferimus, fertis, ferunt, tuli, fer, feram, ferem, ferre, ferendi, endo, endum, latum, ferens, laturus.

Feror, ferris vel ferre, fertur: latus sum vel fui, ferri, ferendi, do, dum, latu, latus, ferendus.

Fio, fis, fit, factus sum vel fui, fiam, fierem, fieri, faciendi, endo, endum, factu, factus, faciendus.

Volo, vis, vult: volumus vultis, volunt. Volui, velim, vellem, velle, volendi, do, dum, volens. cæteris caret.

Nolo

Nolo, nonvis, nonvult: nolumus, nonvultis, nolunt.
nolui, noli, nollem, nolle, nolendi, do, dum, nolens.

Malo, mavis, mavult: malumus, mavultis, malunt.
malui, mali tu, malim, mallem, malle, malens.

Quomodo conjugantur impersonalia in t?

Ut tertiæ personæ singulares omnium modorum &
temporum verborum amo, doceo, lego, audio: sic, vacat,
vacabat, vacavit, &c. oportet oportebat, oportuit, oport
uerat, oportebit, &c. contingit, contingebat, contigit
&c. evenit, eveniebat, evenit, evenerat, eveniet, eveniat

Quomodo conjugantur impersonalia in tur.

Omnia ut tertiæ personæ singulares verborum passi-
væ vocis prædictorum, sic: itur ibatur, itum est vel
fuit, &c.

Iam quæ est sexta & ultima proprietas verbi?

Notatio, quæ respicit verborum compositionem, &
derivationem.

Quæ sunt tibi observanda de verborum compositione?

Hæc quatuor. 1. Quod verbum (sicut nomen)
solet componi varie: nempe vel inter se, ut calefacio,
liquefacio, olfacio, vel cum nomine, ut duplico, multi-
plico, latifisco, vel cum Præpositione, ut adjungo, elido,
pergo, dejero.

2. Præpositiones in compositione cum verbis, con-
formant sæpe ultimam suam consonam primæ consonæ
verbi, ut alludo, alias literam interponunt, ut ambedo,
redeo: alias auferunt, ut asporto, traduco, pro absporto,
transduco.

3. Verbum compositum non variat conjugationem
simplicis sui: nisi in compositis a cubo, in umbo, a lavo
in luo, & a do omnia sunt tertiæ, (præter circundo, pessundo,

satisdo venundo primæ: deinde composita a pario parere, sunt quarte; ex quibus unum operior pro expecto cum coniugatione genus mutat, & est deponens: sicut & hæc pauca cum coniugatione genus verbi mutant, a specere fit conspiciari, a sternere consternari a ludere ludificari, deponens & si quæ alia.

4 Cum simplex verbum geminat principium præteriti, compositum suum non geminabit: ut a sponpondi, despondeo, despondi: excipe composita a do sto discoco, posco, item præcurro præcucurri, repungo repupugi; quæ omnia & si quæ alia geminant principium perfecti.

Quid dicis de derivatione verbi?

Verba derivantur vel a nomine: ut quiesco a quies.

2 Vel a prepositione, supero a super 3 Vel ab ad verbiis, perendinor procrastinor. 4 Vel ab aliis verbis caleasco a caleo?

Derivatorum ab aliis verbis quot sunt formæ?

Hæ quinque numerantur. 1 Desiderativa in rio a supino in u formata, ut esurio ab esu. Qualia sunt quartæ coniugationis. 2 Diminutiva in ico vel illo, ut albico, vellico, sorbillo, sugillo: ab albo as, vello, forbeo, fugo. Etiam pitisso (i.) modicum bibo. Et hæc sunt primæ coniugationis. 3 Exercitativa in so: græcisso, patrisso, capelso, facesso, viso, (i.) imitor græcos, patiem, cupio capere, eo visum Et hæc sunt tertiæ coniugationis.

4 Inchoativa in sco: quæ oriuntur alias a nomine, ut repuerasco senesco, & talia semper carent præterito (nisi quiesco quievi); sæpius vero oriuntur a verbo. Qualia formantur a primitivi secunda persona presentis indicativi, ei addēdo co: a quo etiam præteritum mutuantur

ut aresco, arui, ab areo: in tertia, concupisco concupivi, resipisco, resipui, in quarta ab edormis, edormisco, edormivi: carent tamē preterito, ab hio hias, hisco, labasco, lique- sco, fatisco: omnia vero in isco sunt tertiæ conjugationis.

5 Frequentativa in so, to, tor: formata a supino in u, mutando atu, in ito; vel u in o ut *clamatū clamito, crepitu, crepito, quassu, quasso*: dices tamen agito, ab ago, fundico a fundo, hæsito ab hæreo hæsu, nato a no, pavito, queritor, a quæro, sector a sequor, sciscitor, & scitor, a scio.

Obs. Si primitivum desinit in or etiam frequentati- vum desinet in or: ut amplector facit amplexor: omnia vero frequentativa sunt primæ conjugationis. Atq; hæc de etymologia verbi.

Amans quæ pars orationis est?

Participium, quia est dictio verbalis variata per ge- nera, numeros, & casus, adsignificans tempus.

Quot sunt proprietates participii?

Septem genus, numerus, casus, declinatio, tempus, significatio, & notatio.

Cuius generis sunt participia?

Participia sunt omnis generis, vel sub una termina- tione ns; vel sub tribus us, a, um.

Cuius declinationis sunt participia?

Participia in ns nempe in ans, ens, iens sunt tertiæ de- clinationis, & declinantur, ut clemens: reliquæ omnia nem- pe in tus, sus, xus, uus, rus, & dus desinentia sunt secundæ & primæ declinationis. & declinantur ut bo- nus.

Quid dicis de numero & casu participii?

Participiū habent duos numeros, & sex casus in utroque

numero, ut in nomine.

Quot sunt tempora Participij?

Tria; Presens in ns; preteritum in tus, sus, uus, xus
futurum primæ formæ in rus, secundæ in dus.

A quibus verbis descendunt hæ terminationes?

Duæ ns & rus veniunt ab activis verbis: totidem
us, & dus, a passivis: tres ns, us, & rus a multis neu
tris; quatuora deponentibus ns, us, rus, & dus.

Veniunt-ne participia aliqua ab impersonalibus?

Impersonalia multa formant inde Participia in ns
quædam etiam gignunt ex se Participia activæ signi
ficationis in sus, alia in tus, & dus passivæ; ut *pœnitens*
exosus, *perosus*, *pertæsus*, *libitus*, *pudendus*, &c. Imper
sonaliter etiam adhibentur Participia in tum, & dum esse
ut *cæptum est*, *flendum est*.

Quid dicis de significatione participij?

Participium quodq; retinet significationem verbi,
quo immediate descendit, nisi cum degenerat in nomen
per compositionem, comparisonem, aut constructionem:
unde active significant participia ab activis ver
bis orta; passive vero quæ a passivis fiunt, & neutraliter
quæ a neutris.

Cujus notationis sunt Participia?

Sunt derivatæ; nam omnia Participia veniunt ab ali
quo verbo, & composita manent Participia a verbo
composito: licet compositio participij non semper com
petat ejus verbo, ut *indoctus*, *illicitus*, nec tamen dicimus
indocet, *illicet*.

Atq; hæc de Participio.

Ad quæ pars orationis est?

Præpositio quia est dictio invariabilis variabilibus præposita, ad denotandam, circumstantiam rei, loci, persone, aut temporis.

Quotuplex est præpositio?

Duplex: separabilis & inseparabilis.

Quot sunt præpositiones inseparabiles?

Sex, am vel an, co con vel com, di, dis, re, se. Sic dictæ quod nunquam separentur a dictione cui adhærent, ad significandum aliquid.

Quot sunt præpositiones separabiles?

Quinquaginta: quarum una & triginta præponuntur accusativo casui nominis, extra compositionem posita, nempe ad, adversus vel adversum, ante, apud, cis, circa, circiter, circum, citra, contra, erga, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, per, penes, pone, prope, post, præter, propter, secundum, secus, supra, trans, ultra, usque, & versus postpositum: quatuordecim serviunt ablativo casui.

A, ab, abs, absque, cum, coram, clam, de, e, ex, præ, pro, palam, & sine: quinque junguntur utriq; accusativo & ablativo: in, sub, super, subter, & procul: una tenus petit ablativum singularem & genitivum pluralem.

Quare dicuntur hæ præpositiones separabiles?

Quia extra compositionem habent suam propriam significationem & exigentiam.

Quid faciunt hæ præpositiones in compositione?

Sæpe invertunt simplicis sui significationē: mens dementi claudio recludo: alias eandem augent, ut deamo & composita ex per: perdoctus perficio: aliquando, eam imminuunt, & negationem aut privationem implicant, ut in compositis ex in, injustus, indoctus, infidelis, subtristis, subiratus. Atq; hæc de præpositione.

Hodie quæ pars orationis est?

Adverbium: quia est dictio invariabilis nomini aut verbo adjecta; ad significationem eorum explanandam aut implendam.

Quot sunt proprietates Adverbii?

Tres: significatio, comparatio. & notatio.

Quot sunt significationes Adverbio peculiare?

Hæ viginti sex. I Affirmandi: certe, etiam, ita, maxime, nam, plane, profecto, quidni, sane, utiq; adeo, mediū filius.

2 Negandi: Haud, minime, nequaquam, neutiquam, non.

3. Comparandi, Æque, magis, minus, maxime, minime, tam, quam.

4 Congregandi: Collectim, conjunctim, confertim, cumulatim, gregatim, pariter, simul, una, non solum, non tantum.

5 Diversitatis seu separandi: Aliter, alioquin, cæteroquin, duntaxat, minutim, nominatim, secus, segregatim, seorsim, sigillatim, solum, tantum, viritim.

6 Declarandi: Nempe, nimirum, plane, utpote, utputa, scilicet, videlicet.

Demonstrandi: En, ecce, hem.

7 Dubitandi: Forsan, forsitan, fortasse, ne forte, si forte.

8 Eligendi: Imo, magis, potius, potissimum, satius.

9 Eventus: Fors, forte, fortuito, ne forte.

Excludendi: Demum, duntaxat, solum, modo, tantum.
Hortandi: *ei*, *age*, *agite*, *agedum*, *amabo*, *ehodum*,
capss, *sodes*, *sultis*.

Intendendi: *adeo*, *admodum*, *apprime*, *impendio*, *penitus*,
prorsus, *quamlibet*, *quantumvis*, *at*, *vehementer*, *valde*,
Remittendi: *egre*, *fere*, *ferme*, *paulatim*, *pedesentim*,
pene, *prope*, *propemodum* *saltem*, *sensim*, *vix*.

Interrogandi: *An*, *anne*, *annow*, *cur*, *ecquid*, *num*, *nam-*
quid, *quare*, *quamobrem*, *quidita*, *quinam*, *quomodo*?

Respondendi: *Certe*, *etiam*, *hem*, *ita na*, *quidni*, *plane*.

Loci adverbia sunt quadruplicia.

I Significantia in loco ubi? *Hic*, *istic*, *illic*, *alibi*, *alicubi*,
ante, *pone*, *foris*, *intus*, *ibidem*, *inferius*, *superius*, *sicubi*,
necubi, *ubi*, *ubilibet*, &c.

2 De loco unde? *Hinc*, *istinc*, *illinc*, *alicunde*, *aliunde*, *comi-*
nus, *eminus*, *celitus*, *funditus*, *foris*, *intus*, *inferne*, *su-*
perne, *intrinsecus*, *extrinsecus*, *indidem*, *vndiq*, *vn-*
decunq, *vndequaq*, &c.

3 Ad locum rogat quo? quorsum? *Huc*, *illuc*, *istuc*,
alio, *aliquo*, *eo*, *eodem*, *foras*, *intro*, *infra*, *supra*, *pere-*
gre, *quoquo*, *quopiam*, *quolibet*, *quovis*, *quocunq*, *ultra*,
citro, *utroq*, *neutro*, *usq*, *usquam*, *nusquam*, *horsu*, *istor-*
sum, *illosum*, *prorsum*, *sursum*, *deorsum*, *quoquo* *versus*.

4 Per locum qua? *Hac* *isthac*, *illac*, *aliqua*, *nequa*, *qua-*
cunq, *qualibet*, *siqua*, *nequa*, *utraq*, *recta*.

Obs. Quædam generalem tantum loci significatio-
nē obtinent: *longe*, *nusquam*, *procul*, *prope*, *ubivis*, &c.

18 Numeri: quoties? *Semel*, *bis*, *ter*, *quater*, *quingies*,
decies, *undecies*, &c. *Vicies*, *semel & vices*, &c. *Tricies*,
quadragies, *centies*, *sexcenties*, *septingenties*, *octingen-*
ties, *nongenties*, *millies*, *bis*, *millies*, &c. *Bisariam*,
trisariam,

trifariam, &c.

- 19 Optandi: *utinam ô si.*
20 Ordinis: *inde, deinde, debinc, deinceps, denique, de
mum, imprimis, invicem, novissime, postea, postremo
primum.*
21 Prohibendi: *ne, nequaquam, neutiquam.*
22 Qualitatis: *quomodo? apposite, bene, male, mediocriter
composito, caesim, punctim, similiter, scite, fortiter, pro
denter &c.*
23 Qualitatis: *quam, quantopere; aliquantum, magnopere
multum, nimium, omnino, parum, paulum, plurimum,
tantopere, longiuscule, meliuscule.*
24 Similitudinis: *ceu, aequè, ita, itidem, perinde, ac, quæ
si, sic, sicut, sicuti, tanquam, ut, uti, velut, veluti.*
25 Temporis: *sunt quadruplicia.*
1 Ad quando respondent? *actutum, alias, aliquando, a
te bac, commodum, confestim, continuo, cras, demum,
dudum, extemplo, heri, hodie, ilico, interim, interea, in
terdiu, mane, noctu, nudiustertius, &c. nuper nunquam
olim, oppido, postbac, pridie, pridem, postridie, perendie,
primum, protinus, repente, rursus, sero, statim, tandem,
tempori, vespere.*
2 Ad quamdiu? *aliquantisper, etatem, assidue, diu, jam
dudum, jampridem, parumper, paulisper, tantisper, sem
per, usq̃.*
3 Ad quoties? *indies, identidem, multoties, nunquam, ple
runq̃, quotidie, quotannis, raro, sæpe, subinde, toties.*
4 Ad quousq̃? *ad huc, hætenus, indiem, inboram, &c.*
26 Vocandi: *o beus, ebo, ebodum.*

Quid dicis de comparatione adverbii?

**Comparantur adverbia omnia ab adjectivis com
parabilibus**

parabilibus orta, docte doctius doctissime, fortiter fortius fortissime, facile facilius facillime, mature maturius maturissime, bene melius optime, male peius pessime, multum, magis, maxime, parum minus, minime, prope, propius, proxime, potius, potissimum; Itē ipsa inter se comparantur: diu diutius diutissime, nuper nuperrime, tempori temporius.

Indica tandem notationem Adverbii?

Adverbia alias componuntur ex nomine ut *postridie* pro postero die, *nudius tertius*, *nudius quartus*, &c. i. nunc est dies quartus, *multoties*, &c. vel ex pronomine: *illorum*, vel cum verbo: *ubilibet*, *scilicet*, *videlicet*: vel cum prepositione, *antebac*, *extrinsecus* perinde, *hactenus*: vel inter se, *sicubi*, *iamdudum*, *iampridem*, &c. vel demū cum conjunctione: *alioquin*, *necubi*, *nequaquam* *ceteroquin* &c. Deinde adverbia plurima oriuntur a nomine: *viritim* a vir, *cœlitus* a cœlum, *funditus*, a fundus, plurima item in e, er, o desinentia: *Pulchre*, *acriter*, *crebro*: vel pronomine, *huc*, *istuc*, *illuc*; vel oriuntur a verbo *ejusque* supino, qualia multa desinunt in im: *cœsim* punctim a cædo pingo, *sensim*, *ordinatim* a sentio ordino, vel a seipsis derivantur ut, ab illic venit ilico, a clam, clanculum, *alonge* *longiuscule*: nonnullæ etiam dictiones tantum adverbiascunt: nempe nomina quædam, *tempori*, *vesperi*, *extemplo*, *composito*, *oppido*, *commodum*, *supremum*, *magnopere*, *maximopere*: sed imprimis prepositiones absente casu abverbiascunt, sic extra ante pone, *Longo post tempore* venit.

Obs. Prout pronomen hic respicit primam personam, iste secundam, ille tertiam; sic hic, huc, hinc notant locum ubi ego sum, *istuc* *isthuc* *isthinc*, ubi tu es: *illic* *illuc* *illinc*, ubi is est de quo fit sermo. *Atq; hæc de Adverbio.*

Heu

Heu quæ pars orationis est? Interjectio: quia est dictio incondita orationi interjecta, ad denotandum nimis affectum.

Recense significationes primarias interjectionis

1 Admirantis: *Papa, eho, ohe!* 2 Cominantis & imprecantis: *Malum, vae.* 3 Detestantis: *apage, apage sis, phy.* Dolentis: *ah, hei, boi, beu, vah.* 5 Gaudentis, & nudentis: *eu, evax, io, ha, ha, he.* 6 Hortantis & laudantis: *eia, euge.* 7 Indignantis: *bem, prob, ob.* 8 Irridentis: *bu.* 9 metuentis: *at, at.* 10 Silentii: *au, st.*

Et quæ pars orationis est? Conjunctio: quia est dictio invariabilis alias dictiones conjungens.

Quæ sunt proprietates conjunctionis?

Hæ duæ, Significatio & ordo.

Recense significationes conjunctionis?

- 1 Adversativa, hoc est diversâ sententiâ priori subiiciens: *at, ast, atqui, attamen, autem, cæterum, et si, cuiusmodi, am si, licet, porro, quanquam, quamvis, quin, sed, idcirco, denim, tametsi, verum, verumetiam, verum enim vero.*
- 2 Approbativa seu expletiva: *quidem, equidem, demum.*
- 3 Causalis: *nam, namque, enim, etenim, enimvero, quia, quoniam, quippe, quandoquidem, siquidem.*
- 4 Conditionalis: *dummodo, modo, ni, nisi, si, siquidem, sin, sin autem, sin minus, saltem.*
- 5 Copulativa: *ac, acque, & etiam, item, que, quoque, simul, cum, tum.*
- 6 Disjunctiva, hoc est verba conjungendo, sensum disjungens: *aut, nec, neque, neu, neve, tamen, attamen, verumtamen, seu, sive, ve, vel.*
- 7 Dubitativa: *an, anne, num, numquid, utrum, necne, si tam.*
- 8 Ratiocinativa, hoc est unum, ex alio inferens: *ergo, ideo,*

ideo, ideoq̃, idcirco, igitur, itaq̃, proinde, propterea, quapropter, quare, quocirca quamobrem.

Quis ordo cernitur in Coniunctione?

Quædam sunt præpositivi ordinis, hoc est initium sententiæ obtinentes; quædam vero subiunctivi, hoc est subiunctæ alii priori dictioni.

Da postpositivas?

Autem, demum, enim, quidem, quoque, vero, que, &c. ve.

Da præpositivas?

Reliquæ præponuntur in sententia præter has, enimvero, etenim ergo, igitur, itaq̃, quoniam, saltem, seu, ve, siquidem, tamen: quæ aliquando præponi, alias postponi in aliqua sententia solent. Atq̃ hæc de Etymologia dictionum seu priore parte Grammaticos breviter dicta sunt.

M A G I S T E R.

Enarraſti mihi dictionum naturam; jam earum in oratione recta dispositio quomodo dicitur?

P V E R.

SYNTAXIS seu Constructio.

Quæ sunt Constructiones præcipuæ in lingua Latina?

Regulares Constructiones redigi possunt ad duas & triginta: nempe, concordantias septem. Regimina absoluta totidem. Regimina nominum transitiva sex. Regimina verbi generalia octo; Specialia sedecim; deniq̃ octo regimina dictionum invariabilium. Quibus annexentur

entur figuratæ constructiones primariæ.

Quid est Concordantia?

Est cum dictiones inter se concordant, in una aut pluribus proprietatibus. *Explica concordantias septem.*

1 Duo vel plura substantiva ad eandem rem spectantia concordant in casu. Vt in *Evang. Vnus Mediator inter Deum & homines, homo Christus. Psalter, Misericordie fontem mea, peccata tolle noxia.*

Obs. Adeandem rem spectant nomen proprium & suum appellativum, nomen generale & suum speciale: & talis constructio dici solet Appositio & resolvi per *ens*, aut *existens*.

2 Interrogativum & responsivum in eodem casu ponenda sunt, nisi sequens regimen impediatur: iuxta illud.

Quo in casu quærit quis, respondebis eodem. ut Cujus miseret Iesum? penitentis peccatoris. Cui benefacias? egeni, cuius pecus? Mælibei.

3 Adiectivum concordat cum suo substantivo in genere, numero, & casu. In *Evan. Vnus Dominus, una fides, unum Baptisma.*

4 Relativum pronomen concordat cum substantivo quod refert in genere, numero, persona, & (si huic præponatur) in casu. In *Evan. Pater sancte, serva eos per nomen tuum, quos dedisti mihi. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum. Laudate Dominum, quos sibi adesse iussit Angelos.*

5 Verbum personale finiti modi, postulat ante se nominativum expressum, vel subauditum in numero & persona secum concordantem. In *Evan. Ego vici mundum. Tu robar es meum. Deus confirmabit vos usque ad finem. Omnes peccaverunt.*

Obs.

Obs. raro nominativi primæ aut secundæ personæ exprimuntur psal. *Ab, meam agnosco labem. Quæcunq; petieritis patre meo, in nomine meo, dabit vobis. Ait Christus.*

Obs. 2 Plura singularia copulata æquipollent uni pluri. Psal. *Hunc & occasus metuant & ortus.* Quod sæpe infringitur per zeugma. Psal. *Vis tuos vultus metuit* *psal.*

Obs. 3 Cum substantivum quodvis jungitur ad, ego, habetur primæ personæ; cum vero iungitur ad, tu, habetur secundæ. In Evan. *Ego Dominus & Magister lavi pedes vestros.* Psal. *Tu me dux bonus eripe.* Quod etiam fit sæpe implicite. Terent. *Omnes deteriores sumus* *sentia.*

Vocativus verbis secundæ personæ adhæret in eodem numero. *Vindex esto mihi Deus.*

Coniunctiones copulativæ & disiunctivæ copulant similes casus & modos, nisi sequens regimen impediatur. In Ev. *Ego sum via, veritas & vita. Veni & vide.*

Obs. Idem faciunt Adverbia similitudinis; item antequam preterquam. Psal. *Diligo legem tuam, sicut malos amicos.*

Quid est regimen dictionum?

Est certæ proprietatis earum exigentia. Estque duplex, Absolutum & Transitive.

Quid est regimen absolutum?

Est cum dictio casualis ponitur in aliquo casu absolute & sine regente; nec tamen sine aliqua dependentia.

Quod est primum regimen absolutum?

Proprium Oppidi aut pagi parasyllabæ declinatio ponitur in genitivo; Tertiæ vero Proprium oppidi aut pluralis numeri, in dativo, si denotetur quies aut

aut motus in loco: ponitur item proprium illud in accusativo, cum motus ad locum; & in ablativo, cum motus e loco, aut per locum significatur. *Vi Studes Glasguae, Cupri, Andreapoli, Athenis, rediit Edinburgo. Terent. Ego me Sunium ire dicam.*

Obs. Oppidorum hanc constructionem obtinent rur & domus: degit ruri vel rure, domitux rus ibo. *In Evan. Qui Christi doctrinam non affert, ne recipite eum domum*

² Obs. Dic etiam recte, *tabescit humi, sternit humi* & in *humum*, jacet terra. *Terent. Vna semper belli militum domi rogaq; fuimus.* *Quod est secundum Reg. abs.*

Substantiva crimen & poenam significantia absolute ponuntur in genitivo, & alias in ablativo. *Psal. Sceleris coarguet orbem, damnatus tibi vori. Adulterii convictos morte multavit. Dices tamen, utro crimine accusatur? neutrum utroq; non ntrius.* *Quod est Tertium?*

Substantiva denotantia loci distantiam, rei mensuram & temporis spatium quamdiu ponuntur in accusativo vel in ablativo. *Cum tridui viam processissent, caulis alio pedem, digitum crassus, maneto triduum hoc Ps.*

Illa quaterdenis mibi natio restitit annis.

Quod est quartum?

Nomen pretii absolute ponitur in ablativo, post verba appretiandi: & in genitivo alias, post verba aestimandi. *Psal. Germanus auro non redimet de morte fratrem. Terent. Inscrispsi aedes mercede.* Dic tamen emi vendidi tantum quanti, pluris, minoris: aestimote assis, magni &c. rectius quam, tanto, affe. in *Ev. Omnes justificantur gratia id est dei gratia.* *Quod est quintum?*

Absolute ponuntur in ablativo substantiva denotantia causam per aut propter quam 2 instrumentum

Et modum quo 4 materiam ex qua aliquid fit. 1 *Vir
vo tua clementia, non innocentes munere prodidit.* 2 *Me pe-
secutum facies tuo.* In Evang. Colligimus igitur fide iustifi-
cari hominem absq; operibus Legis. 3 *Ne diligamus verbo, sed
opere.* 4 *Vt ficta fragili vasa franguntur luto.* Ter. Bonis
prognata, Quod est sextum regimen Abs.

Absolute apud Poetas ponuntur in ablativo appella-
tiva locum ubi, & vnde; partem qua; & tempus quan-
do aliquid fit denotantia. Psal. *Quæ constitit marginem ri-
pe est.* Recta deduc me via: Nec mente sævus, nec ore men-
dax. In Evang. Deus ultimis hisce diebus loquutus est nobis
per Filium suum. Quod est ultimum reg. Abs.?

Participium consequentiam denotans cum suo substan-
tivo absolute ponuntur in ablativo, Psal. *Domino excu-
bante non me movebunt agmina* Obs. Sepe intelligitur
Participium existente; alias solum ponitur Participium,
sed in preterito, & neutro genere. Psal. *Te duce tu-
tus ero.* Audito Cæsarem accessisse. Liv. *Ne quidem nun-
tiato, quo pergeret.* Obs. 2. Tunc Participium con-
sequentiam denotat, cum aliquid ex se verbum in eadem
sententia infert, & resolvitur per *Dum, postquam, tamen-
si, quamvis,* & similes particulas.

Quid est Regimen Transitivum?

Est transitio dictionis in aliam, cum quævis nempe
dictio regit dictionem variabilem certo fine flexionis,
estq; vel nominis & huic affinium, vel verbi, vel dicti-
onum invariabilium,

Quod est Regimen primum Transitivum nominis?

Omne Substantivum regit alterum a se diversum & sibi
sine copula additum in genitivo. Psal. *Deq; conceptu ge-
nitricis, hausissemus labis. Vt peccati lave, & usq; labem.*

Obs. Idem regimen obtinent Adjectivum substantivum, & adverbia quantitatis pro fixo regente posita. Ter. *Omnia amicorum, paululum negotij mihi obstat, nec rei amplius fuit*: Sic nullus in nihil, quis in quid, qui in quod, parvus in parum eleganter vertuntur.

Obs. 2. Sæpe pro substantivo recto ponitur gerundium in di; Item pronomina mei, tui, sui, nostrum vestrum: idq; cum regens denotat desiderium, facultatem, aut occasionem. In Evang. *Annon habemus potestatem, uxorem sororem circumducendi, ut & reliqui Apostoli* Habemus libertatem ingrediendi Sacrarium cæli per sanguinem IESV. Psal. *Tu tui curam Domino relinque.*

Obs. 3. Cum substantivo recto additur adjectivum laudis vel vituperij, vtrumq; a regente fixo regitur in genitivo, vel in ablativo, vt *Populus dura cervicis, vel duracervice. Vir duplici animo, inconstans est in omnibus vijs suis.* Quod est secundum regimen Nominum?

Adjectivum verbale active significans, sicut & adjectiva studij, cum his contrariis regunt genitivum. Psal. *O potens rerum Deus, ortus & finis inscius, pacti tenax, memorq; fœderum, securus amorum, docti modorum, partæ salutis ingrata.* In Evang. *Animalis homo non est capax rerum spiritualium.* Obs. Adjectiva studij regunt etiam gerundium in di tanquam in genitivo. Terent. *Eius videudi cupidus.* Quod est tertium Reg.?

Adjectivum verbale passive significans regit dativum. Desinuntq; talia in bilis, tus, sus, aut dus: Psal. *Deus votis suorum est placabilis: iussa malorum sunt metucenda bonis.* Quod est quartum?

Adjectivum partitionis regit genitivum pluralem, in eodem fere secum genere, aut collectivi nominis singulari

ut, *Quicumq;*, aliquis, uter, neuter, nemo virorum, nullus nostrum sibi vivit. *quæcunq;*, aliqua, utra neutra, nulla tuarum, visa mihi, nec audita sororum.

Obs. Partitionis genitivum regunt adjectiva comparationis, numerationis; Item pronomina, & adverbia a partitivis orta: per regulam *Diſtiones derivatæ regere ſolent caſum ſui primitivi.* Positivus gradus rarius genitivum hunc regit; comparativus sæpe, superlativus ſemper, ut *Perq;* insidijs obſeſſa viarum. Maior ipſorum ſerviet minori, In Evang. *Nunc manent fides, ſpes, charitas maxima autem harum eſt charitas: Si cui veſtrum ſapientia deſt poſtulet a Deo.*

Obs. At comparativus regit ablativum cum reſolvitur per quam, *than.* Nil charitate mutua fratrum, nihil iugundius concordia.

Quod eſt quintum?

Adjectiva quæ ad aliud referuntur regunt Dativum, ut, *Oſ fuit concors animo. En ille Domino charus. Cunctis eſto benignus. Familiaris paucis.* In Ev. *Omnia pura puris.*

Obs. Dices tamen affinis, cognatus, communis, conformis, conſors, par, impar, proprius, ſimilis huius, & huic. Dices aptus idoneus, proclivis, promptus, propensus huic rei, & ad hoc: Item, pietas ad omnia utilis eſt. Obs. 2. Dices diverſus huic, & ab hoc Idem huic & cum hoc. Secundus a Rege, alius alter ab illo. In Ev. *Quiſq;* noſtrum extraneus a pactis promiſſionis eſt. Hoc a me alienum puto, & ego vobis alienus ſum, dixit Comicus.

Quod eſt ultimum Regimen Nom.?

Adjectiva copix, inopix, plenitudinis, & vacuitatis regunt genitivum, vel ablativum, *Pſal. Vox dignitatis plena. Omnia plena malis. Liber malorum & morte. Inſpſi conſilii, & ſermone.* Obs. his affinia dignus, indignus,

contentus, fretus, præditus, & opus indeclinabile fixum, ablativo gaudent. In Ev. *Vt dignum est Evangelio Christi vos gerite.* Obs. Sed alias opus concordat cum suo substantivo. In Ev. *Dens supplebit quicquid opus fuerit vobis.* Dic etiam. *Moneo quid factu vobis fiet.* Obs. 2 genitivum sepius habent, *Compos, impos mentis, expers fraudis, largus opis, reus culpæ & voti.* In Ev. *Facti estis inanes Christi, quicumq; per legem justificamini.*

Obs. 3 Ablativum habent *captus, cassus, oribus, refertus, truncus, & quæ resolvi solent per, with.*

Iam indica Regimen verbi generale octuplex?

1. Verba substandi, & passiva nuncupationem, aut opinionem implicantia regunt utrinq; nominativum: Sicut & quælibet verba regunt a tergo nominativum gestus præter suum casum. In Ev. *Estote sancti, nam ego sanctus sum.* *Christus factus est peccatum, ut efficeremur justitia Dei in ipso.* *IACOBVS* appellatur creditur dicitur existit summus Monarcha. *Adspice attentus, da promptus.*

2. Verbum quodlibet acquisitive positum regit dativum personæ aut rei, cui aliquid attribuitur aut adimitur. *Psal. Nec mala proximis excogitat. Neu mihi avertas faciem.* *Teren. Vt bene sit tibi.* *Metui ne me crimineretur tibi.* *Non rete accipitri tenditur neque milvio.*

3. Verba activa & active significantia regunt accusativum. In Ev. *Deum timete Regem honorate, fraternitatem diligite.* *Psal. Quicquid molior aut gero presentem Dominum conspicio.* Obs. Huc proinde spectant dependentia active significantia, & neutra pro activis posita per Regulam. Nam regimen sit idem si significatio par sit. *Psal. Quis non stupeat globos cælestes. Eademq; Dei mens ardet, præscius futura, cum me perosi perfidi.*

4. Verba passiva regunt ablativum ex aëtivi nominativo factum idq; fere mediante a, vel ab. In Ev. *Ne vincitor a malo. Si quis diligit Deum hic edoctus fuit ab illo.* Obs. Huc proinde per præcedens præceptum spectant verba neutra passive significantia. In Ev. *Quæ occulte fiunt ab ipsis turpe est dicere.* Obs. 2. Sæpe pro ablativo hujus regulæ ponitur dativus. Psal. *Nec victoriæ author mihi tacere, erutus mori.*

5. Verba composita cum præpositione regere solent casum illius vi. Psal. *Hostes quietis accolens: Sionem obambulate.* Obs. Sæpe etiam exprimitur præpositio. In Ev. *Accedamus cum fiducia ad thronum gratiæ, Exite e Babilone popule mi. Enobis egressi sunt.*

6. Verbum infiniti modi postulat ante se accusativum. In Ev. *Nullum per legem justificari apud Deum manifestū est.*

7. Quoties duo verba ponuntur in eadem sententia fine copula posterius ponitur in infinitivo elegantius quā per finitum verbum & quod, aut ut. In. Ev. *Sine fide impossibile est placere DEO. Christus prorsus servare potest eos qui per ipsum accedunt ad Deum.*

Obs. At Subjunctivum poscunt sibi verba rogandi. In Ev. *Non rogo ut tollas eos e mundo, sed ut serves a malo.*

8. Infinitivus, gerundia æctive significantia, supinum prius, & participia regunt omnem casum thematis sui. Obs. At esse alias dativum utrinq; admittit; alias accusativum post se habet. ut *Nobis non licet esse tam disertis. Teren. Vobis expedit esse bonas.*

Obs. 2. Ornatiùs gerundia per Concordantiam; quam per regimen efferuntur. *Vxor tibi ducenda est.* Ornatiùs dixit Comicus, quam, *ducendum est uxorem &.* *Veni visendi istorum gratia, Date crescendi copiam novarum.*

Iam explica Regimen speciale verborum personalium:

- 1 Verbum sum, ad aliquem pertinere denotans, regit genitivum: cum vero statum aut qualitatem alicujus designat, postulat genitivum vel ablativum. In Ev. *Omnia vestra sunt, vos Christi, Christus Dei.* Ter. *Bono animo esto.* Elliptice etiam ablativum materiæ regit sum. *Quid te futurum censes.*
- 2 Verbum sum in tertiis suis personis regit dativum cum significat habere. Terent. *His nunc præmium est qui recta prava faciunt.* Cum vero significat afferre duplicat dativos, sicut & do, duco, venio, verto. Dices tamen, *stetit auxilio dexter, Studione id sibi habet, an laudi putat fore? Ibant subsidio Troiæ.*
- 3 Genitivum regunt misereor, miseresco & satago rerum. In Ev. *Deus miseretur cujus vult.*
- 4 Genitivum vel accusativum regunt meminî, recordor reminiscor, & obliviscor. Dices etiam recte, *Vbi in mentem ejus adventi venit.* Terent.
- 5 Dativum postulant verba composita ex, ad, ante, con, in, inter, ob, præ, post, & sub. Obs. Dices tamen cû Psalte & Comico, *Vt præiret inquilinus incolæ, Deus prævenit auxiliis pericla. Antecedit anteit præcedit omnes vel omnibus, verum anteo sapientia, præstat ingenio alius alium.*
- 6 Verba auxiliandi & nocendi, favendi & repugnandi, imperandi & parendi, dativum ut peculiarem sibi casum exigunt. In Ev. *Suggere ut sese subjiciant principatibus, & potestatibus obtemperent; quisquis se opponit potestati, Dei ordinationi resistit.* Reliqua exempla Authorum lectione melius addiscuntur.
- 7 Celo cum verbis docendi, rogandi, & vestiendi, præter accusativum personæ, regunt alterum rei, qui in passi-

vo retineri solet. *Arcanum omnes celato, doce me Deus
vias tuas, ridiculum est te istud me admonere: te hoc oro,*
Pf. *Annuet ille pio quacunq; rogabitur ore.* Obs. Dicunt
tamen Authores latini, de hoc me libro celavit, docta in eo-
dem ludo ad maliciam, induo vestem patri, vel patrem veste.
Dicimus etiam moneo te officii, volo vos istorum comones facere
vel de istis. Dic etiam supplicabunt Domino, non dominum.
8 Verba neutra admittunt accusativum cognatæ signi-
ficationis. *Gaudere gaudiū, luere peccata, olere unguenta.*
9 Verba implendi, onerandi, levandi, atq; adeo pleni-
tudinem aut vacuitatem implicantia regunt accusativū
cum ablativo; & si sint neutra solum ablativum, Psal.
Perfundet eos gaudio, cur me presidio destituis tuo. In Ev.
Quid vobis oneramini; sed induimini Domino Iesu Christo.

Obs. Ar ego & indigeo genitivum vel ablativum ha-
bent. in Ev. *Dives sum & nullius ego.* Ter. *Tui cavendū erat.*
Obs. 2. Dices, *Dono & impertior tibi librum, & te libro.*
Interdico tibi domum, & te domo mea. Ter. *Cessa heram hoc
ma-o impertiri.*

Obs. 3. Sub levandi verbis comprehenduntur verba
distandi, & removendi, quæ alias asciscunt sibi Præ-
positionem a ab de. Psal. *Quin lora nostris demimus cer-
vicibus, Vitiis absistite pravis.* In Evang. *Ab omni specie
mali abstinete, fugite ab Idololatria, cavete vobis ab idolis, a
falsis doctoribus, expeditus fraudibus.*

10 Sex deponentia, fungor, fruor, nitor, potior, ves-
cor & utor recte junguntur ablativo. *Fungi, & defungi
officio, Potiri victorie, & rerum.* Psal. *Taurine vescor
carnibus, niti hasta, frui te amico, sermone assentatorio num-
quam assisumus.*

11 Gerundia in do, subjunguntur verbis absolute
E 4 tanquam

tanquam in ablativo, dum modum implicant: in dum vero dativum volunt cum necessitatem denotant. Ter. *Nihil est quin male narrando possit depravari, obtemperandū est omnibus Deo, subditis Principi in ipso.*

12. Supina in um subjunguntur verbis motum ad locum significantibus; supina in u verbis motum eloco & adjectivis plurimis. Psal. *Venum dedisti nos palam, redde venatu, turpe dictu, baud facile factu.*

Obf. Ponitur etiam eleganter supinum in um post volo, & alia verba idq; pro infinitivo. Ter. *Ante visum aut auditum velim, pro videre, aut audisse. Huic mandes quod recte curatum velis, factū volo, mansum oportuit.*

Restat, ut explanes Regimen quadruplex Impersonalium? 1 Tria impersonalia est, interest & refert regunt genitivum cum infinitivo. *Refert & interest omnium animadverti in malos.* Obf. dicitur tamen recte. *Meum est ulcisci, ego rependā ait Dominus. Est tuū, nostrū, vestrū relinquere vindictā Deo, ejusq; ministro.* Ter. *Quid tua, malū, id refert.* Et parvo discrimine refert.

2 Hæc sex miseret, misereſcit, poenitet, piget, pudet, & tædet regunt genitivum rei cum accusativo personæ. Ter. *Ejus me miseret. Ne spei pudeſcat irrita.*

3 Hæc septem delectat, decet, juvat, oportet, item attinet pertinet & spectat regunt accusativum cum infinitivo; sed tria ultima mediante fere ad. *Quid ad te?*

4 Reliqua impersonalia dativum ut peculiarem casum postulant. *Quod cuiquā contingit, cuius accidere potest.*

Explana taudē regimen dictionū invariabilium octuplex? 1 Præpositionum una & triginta regunt accusativum casum nominis. *Ad dextrā, apud hospitē, ante diem, adversus vel adversā hostes, eis citra fluvium, circum circa montes,*

circolo

circiter meridiem, contra rebelles, erga pauperes, extra terminos, inter utriusque tene, intra muros, infra testum, juxta macellum, ob & propter virtutem, per tabellarios, penes auctorem, pone januam, prope te verbum est, post tergum, prater officium & spem, secundum legem, secus viam, supra caput, trans & ultra mare, italiam versus, usque Ethiopiam.

Præpositionum quatuordecim solum ablativum habent. *A patre, ab homine, abs quolibet, absque mora, cum exercitu, coram oculis, clam custode, de, e limbo, ex auro, praetimore, pro mercede palam populo, sine labore.*

3 Duos casus regunt reliquæ: nempe *tenus* petit ablativum singularem & genitivum pluralem singulari carentem, aut res geminas significantem; *procul* regit accusativum & ablativum; in sub super & subter volunt accusativum cum denotatur motus ad locum; ablativum vero cum quies aut motus in loco. Quorum exempla ex Autoribus latinis commodius petuntur.

4 Adverbia quedam loci temporis, & unum similitudinis instar genitivum volunt. *Ter. Hic vicinia, quoquo terrarum, hucine rerum, eo insolentia: tunc temporis, interea loci, interim: instar ovium cadimur.* Dicimus *pridie & postridie illius diei & calendas, factus est mihi obviam.*

5 En ecce hem nominativum vel accusativum regunt cum dativo personæ. *En ille Domino charus, Heus & o vocandi adverbia vocativum poscunt ut proprium casum.*

6 Adverbia quo, eo, paulo, nimio, quanto, tanto, junguntur comparativo gradui; ut *ita, tam, quam superlativo; multo & longe utrique; valde apprime & his similia tantum positivo.*

7 Ex interjectionibus *heu* regit nominativum & accusativum: *prohi & o* exclamantis nominativum accusativum & voca-

vocativum: hei, vā, vah, regunt dativum. Ter *Heu* miserū. Psal O hominū cæcæ mentes, O profundas divitias sapientie & cognitionis Dei. Væ dicentibus de malo bonū esse & de bono malū; vā sapientibus iudicio suo, vā vobis duces cæci
8 Coniunctiones, etsi, tametsi, quanquā quandoquidem quippe quoniam indicativum postulant; ut, quum, ne, nō licet, quin, quo, quamvis subiunctivum modum exigunt reliquæ nulli cerro modo astringuntur. Dicimus etiam illius ergo venimus. Atq; hæc de regulari Constructione restat Figurata.

Quid est constructio figurata & quotuplex?

Constructio figurata est phrasis loquendi latine, a regulis communibus nonnihil recedens & excepta. Tales figuræ constructionis, præter Appositionem & evocationem jam dictas, sunt hæc octo, Enallage, antiptosis, Græcismus, Prolepsis Synthesis, Synecdoche, Syllepsis, & Zeugma. *Quæso mi Præceptor ut eas ordinemibi explanes.*

I Enallage seu permutatio est, cum vel pars orationis pro alia parte ponitur; vel cum in eadem parte, una proprietas ponitur pro alia, aut una dictio pro altera, prout sæpe accidit in præpositione. *Velle suum cuiq; est.* pro sua voluntas. *Hinc illæ lachrymæ* pro ex hac re: *Nox humida cælo præcipitat;* pro præcipitatur: *Multa super Priamo rogans.* pro de priamo. Eleganter vero in narrationibus, infinitivus modus ponitur pro imperfecto indicativi. Psalt. — *Nec segnius illi*

Irritare Deum & rerum tentare parentem, fœdera negligere. id est irritabant tentabant, frequenter etiam casus pro alio casu ponitur, & talis species enallages dicitur antiptosis
2 Antiptosis est casus nominis pro alio casu positio: quæ usitata est in his formulis: nempe cum antecedens affectat ca-

tat ca-

at casum relativi. Ter. *Qui eos gubernat animus infirmū*
erunt pueri. At urbem quam statuo vestra est minus usitate
dicitur. Deinde cum dativus ponitur pro accus. vel abla.
ivo aut contra. *It clamor cælo, pugnabis amor, beret pe-*
de pes. Eleganter etiam dativus acquisitive ponitur pro
genitivo. Vir. *Cervix cui lactea crines excipit.* Pro cuius.
Deinde valde receptæ sunt hæ antiptoses: *Homines id*
st hoc ætatis, pro ejus, *Quod genus homines.* Id genus multa
dixit dedit, id auctoritatis erat, id temporis, ceterisq; id loco-
rum gentibus, Et si quæ his pariter usitatæ, aliæ phrasæ
dantur, pueris parce utendæ.

Græcismus est constructio latina ad græcorum imi-
tationem facta: ut *Fælix, lapsus, securus, victus animi, le-*
nis irarum facilisq; flecti: ardua montium. Ter. *Discrucior*
pendeo animi. Quicquid ego hujus feci, tibi prospexi. Virg.
Iustitiæne prius mirer belline laborum? &c.

Prolepsis seu Anticipatio est cum toti alicui partes
subjiuntur, in diverso fere numero non repetito verbo.
Psalt. *Nonne mihi parent Iacobi pignora, quisquis*
Vel pecore tondet arva, vel vomere secat.

Synthesis est cum in constructione non habetur ratio
loci sed significati, & constructio hoc respicit. Ter.
bi est scelus qui me perdidit i. scelestus. pars in frustra secāt
aliqui. Huc etiam spectant collectivorum concordantia
cum verbo plurali. *Gens sancta Dominum colite.*

Synecdoche est cum pars vel adherens ponitur in
accusativo vel ablativo, post adjectivum nominale par-
ticipiale, item post verba neutra aut passiva implican-
a totum. Psalt. *Arcanisq; per umbrā stimulator pestora mo-*
lus. Virg. *Micat auribus & tremit artus.*

Syllepsis seu comprehensio est cum verbum vel ad-
jectivum

jectivum pluribus substantivis additum, eaque plurali numero comprehendens concordat cum ipsorum digniore, in genere numero persona & casu. proinde hæc figura est quadruplex. 1. Syllepsis generum, ut *Zacharias eiusq; uxor erant ambo iusti*. Masculinum quippe genus est dignius reliquis, cum res animatas denotant: sed adjectivum vel relativum plurale substantivis inanimata significantibus additum, in neutro genere ponendum. Psalt. *Genus, ætas, eloquentia prope peritura fuere*. 2 Syllepsis casuum est cum unum plurale comprehendit nominativi & ablativi substantiva sibi iuncta. Virg. *Rem cum fratre Quirinus jura dabunt*. Dic tamen *Tu mecum gaudebis*. 3 Syllepsis numerorum est cum pluribus diversorum numerorum substantivis additur unum plurale ea comprehendens. Virg. *Sunt nobis mitia pomæ castaneæ molles & pressi copia lactis*. 4 Syllepsis personarum est cū verbum plurale diversis personis additū, concordat cū digniore persona: qualis est prima præ reliquis, secūda, præ tertia ut *Sit tu & Tullia valetis, ego & Cicero valemus*. Obs. Tūc fit indirecte, cū persona dignior exprimitur per cum. Vi. *Divellimur inde Iphytus & Pelias mecum*. 8 Zeugma cōtra seu jugatio est cum verbum vel adjectivum pluribus substantivis additum concordat cum uno eorum & fere proximior expresse, & cum reliquis subaudite, & per resumptionem communis proprietatis. Estque triplex.

1. Prozeugma, hoc est cum verbum, vel adjectivum pluribus substantivis jugatum concordat expresse cum ipsorum primo. Psal. *Messis agros vestiet, vites, oleæ colles, graminacampos*.

2. Mesozeugma, hoc est, cum verbum, vel adjectivum ponitur inter plura substantiva, & cum ipsorum

medio expresse convenit. Psal. *O rector orbis indulgentia
Munera terra fretum sentit & astra tua.*

3. Hypozeugma, hoc est cū proprietates pluribus substantivis jugata ponitur in fine, & cū eorum ultimo expresse cōcordat cū reliquis vero subaudire. Psal. *Me chari amici, me propinqui, me Pater me blanda mater liquerat,*

Obs. Cum subest hic comparatio verbū concordat cum remotiore si sit dignius: in Sacris. *Omnes nos ut o-
res erravimus.* Si tamen sint æque indigna verbum ad-
xerere potest proximiori. Psal. *Sicut pastor ovē me Domi-
nus regit.* Obs. Huc demum referri possunt hæ phra-
ses. *Ter, Paupertas mihi onus visum est grave.*

Iam declarata Constructione orationis Latina,

Enarra eiusdem resolutionem Grammaticalem;

IN Resolutione Grammaticali hic ordo ribi servandus
est. 1. Particulæ exornantes orationem, & connexivæ
sententiarum obtinent resolutionis initium, quales sunt
adverbia optandi, demonstrandi, similitudinis, & con-
iunctiones multæ.

2. Sume secundo loco vocativum si sit, etiam impersonale
verbum si adsit, et si illæ particulæ desint, a vocativo
ordire.

3. Tertio loco, sume nominativum casum cum dictio-
ne ab ipsa recta, vel ipsam declarante; et si præcedentia
desint, primo.

4. Post nominativum sequitur ejus appositum verbum
personale cum ipso concordans.

5. Mox subjungatur verbo illi casus vel modus, ab
ipso rectus, vel rectus a verbo impersonali.

6. Ultimo loco, resolve dictionem, ab istis rectam,
quia semper dictio recta, sicut & declarans, in resolven-
do, immediate subjungeretur declaranti, & dictioni re-

genti; ni dictio recta fuerit relativa, aut interrogativa a talibus quippe, etsi regantur ordiendae est expositio sententiae.

Obs. In resolutione, dicto quæq; subaudita exprimens est, & supplendæ Ellipses: quales in singulis orationis partibus reperire est, & accurate prosequutus est Linacer, ut *Difficilia quæ pulchra*, sic resolve: *Ea quæ sunt pulchra, sunt difficilia: Hebræi sunt, & ego. subauditum hebræus, Ad normam huius resolutionis, ordina mihi hanc periodum Ciceronianam?*

Ea demum magna voluptas est, Crispe Salusti, æquale ac parem verbis vitam agere? sic demum | *O Crispe Salusti* | voluptas ea | est magna | agere | vitam æqualem | verbis.

Resolve & hanc Psalmi XXXVII?

Ne livor urat æmulus te, si beatos videris pravos. sic, *Livor æmulus* | ne urat | te | situ | videris | pravos | esse beatos.

Distingue, & enuclea partes huius sententiae?

Ne est adverbium prohibendi, *livor æmulus*, sunt nomina, *urat* est verbum, *te*, pronomen, & sic de cæteris.

Quare livor, æmulus, sunt nomina?

Quia utraq; est dictio variata per numeros, & casus, significans rem.

Qualia nomina sunt?

Livor est substantivum, quia verbo substare solet, & vulgariter cum nota profertur *livor, the envy*: *æmulus*, est adjectivum, quia substantivo adijcitur, & vulgariter sine nota profertur, *æmulus grudging*.

Da proprietates huius dictionis livor?

Est numeri singularis, casus nominativi, generis masculini, declinationis tertiæ, notationis derivatæ.

Redde rationem harum proprietatum?

Livor est singularis numeri, quia rem unam profert.

est

est casus nominativi, quia resolvi potest per *an*, or *the*:
est masculini generis, & tertiæ declinationis, quia ter-
tia est masculinorum in o, er, or, os, faciens genit. &c.

Iam urat quare est Verbum?

Quia est dictio variata per modos, & tempora signifi-
cans agere, pati, vel esse.

Cuius significationis, seu generis verbi est?

Est activi, quia definens in o, producit ex se pas-
sivum, & in accusativum nominis transit, te.

Quale verbum est urat, & cuius formæ?

Est personale, quia conjugatur per tres personas in u-
troq; numero: & est formæ prioris nempe in o.

Da proprietates huius verbi?

Est modi Imperativi, temporis presentis, numeri sin-
gularis, personæ tertiæ, conjugationis tertiæ, notationis
derivatæ, ab uro.

Redde rationē harū proprietatum?

Est imperativi modi, per Reg. Imperativus tertiæ de-
clinat in e, at, vel ito &c. Et sic de cæteris huius, & a-
liarum sententiarum Latinarum vocibus, juxta regulas,
& definitiones Etymologiæ, conferri queat, eas distin-
guendo inter se, & proprietates cujusq; ordine enucle-
ans. Quod a puero, placidis & quotidie ingeminatis
examinationibus, potius quam judicij proprii acumine
(quod non nisi cum ætate adulto in ipso viget) ut plu-
rimum obtinetur. Proinde cum candore accedat quis-
vis in præceptis prædictis difficultatem ullibi præten-
dat: quum hic Præceptoribus aliquid relinquendum, si
vera doctores sint; alioqui frigebit Ars, & langue-
cet professio, si omnia nimis perspicue, atq; ita pro-
lixè nimium tradantur.

E I N I S.